

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Blanka Lipovšeková

Určování rodičovství s mezinárodním prvkem

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Marta Zavadilová, Ph.D.

Katedra: obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 08. 08. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 147 395 znaků včetně mezer.

Blanka Lipovšeková

V Praze dne 8. srpna 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Martě Zavadilové, Ph.D., za její odborné rady a vstřícný přístup, jakož i za čas věnovaný vedení této práce.

Dále bych chtěla poděkovat svým blízkým, zejména svému příteli Martinovi, za podporu (nejen) při psaní této diplomové práce.

Obsah

Úvod	5
1. Určování rodičovství dle NOZ a mezinárodní prvek	7
1.1. Určování mateřství	7
1.2. Určování otcovství	8
1.3. K mezinárodnímu prvku	9
2. Pravomoc ve věcech určování rodičovství	11
2.1. Postup dle ZMPS	11
2.2. Postup dle dvoustranných mezinárodních smluv	14
2.3. Pravomoc dle Návrhu nařízení o rodičovství	18
3. Rozhodné právo	22
3.1. Rozhodné právo dle ZMPS	22
3.2. Postup dle mezinárodních smluv	24
3.3. Navrhovaná evropská úprava rozhodného práva	24
3.4. Aplikace cizího práva českými soudy	28
4. Uznání a výkon rozhodnutí	31
4.1. Vnitrostátní úprava ZMPS	31
4.2. Dvoustranné mezinárodní smlouvy upravující uznávání cizích pravomocných rozhodnutí	38
4.3. Uznávání pravomocných rozhodnutí a veřejných listin dle Návrhu nařízení	39
5. Evropské osvědčení o rodičovství	44
6. Přijímání Návrhu nařízení	46
Závěr	48
Seznam použitých zkratk	50
Seznam použitých zdrojů	52
Příloha č. 1 - Přehled bilaterálních smluv	58
Abstrakt	64
Abstract	65

Úvod

Vzhledem ke zvyšující se míře globalizace se mezinárodní prvek v právních vztazích vyskytuje čím dál častěji a není tomu jinak ani v oblasti rodinného práva. Tento trend si v nedávné době vyžádal pozornost Rady Evropské unie, a to v návaznosti na projev o stavu EU, jenž přednesla předsedkyně Evropské komise, Ursula von der Leyenová v roce 2020. Hovořila v něm o potřebě zajistit uznávání rodičovství určeného v jednom členském státě i zbylými členskými státy Unie.¹ Rada následně představila *Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS)*,² které si klade za cíl sjednotit právní úpravu pro řízení o určení rodičovství na poli Evropské unie a zmírnit administrativní zátěž v řízeních o uznání cizího rozhodnutí ve věcech rodičovství.

Návod pro správné právní posouzení věci primárně poskytují normy vnitrostátního mezinárodního práva soukromého, jejichž úkolem je adresáta navést na uplatnitelnou právní úpravu. EU se pak v Návrhu nařízení pokouší o jistou harmonizaci pravidel pro řízení o určení rodičovství v členských státech EU tak, aby byl vždy na prvním místě zájem na právní ochraně dítěte.³

Evropská unie ostatně již v současné době disponuje prostředky, které ošetřují postavení a práva dítěte v právních vztazích s přeshraničním prvkem a stanovují podmínky pro uznávání a výkon soudních rozhodnutí v těchto situacích. Konkrétně se jedná o oblasti: rodičovské odpovědnosti⁴, výživného⁵ a dědictví⁶ – ve vztahu k dědictví bylo vytvořeno i Evropské dědické osvědčení, jež má za cíl přeshraniční řízení zjednodušit a zkrátit a jehož obdoba by mohla vzniknout i pro účely uznávání a výkonu rozhodnutí o určení rodičovství. Všechny tyto předpisy pak pojí forma, v jaké byly přijaty, a to nařízení. Jen to totiž může zajistit jednotnou míru závaznosti v členských státech bez nutnosti transpozice do vnitrostátního právního řádu.

---

¹ EUROPEAN COMMISSION. Recognition of parenthood between Member States. Online. [cit. 2024-05-16]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/civil-justice/family-law/recognition-parenthood-between-member-states_en?prefLang=cs.

² Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

³ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

⁴ Nařízení Rady (EU) 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí.

⁵ Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

Následující text se zabývá podrobným popisem institutu určování rodičovství s mezinárodním prvkem, jak je upraveno v současné tuzemské právní úpravě, jež je tvořena ZMPS a dvoustrannými mezinárodními smlouvami. Zabývá se však současně navrhovanou evropskou právní úpravou a změnami, které by přijetí Návrhu nařízení do unijních řízení o určení rodičovství přineslo.

Vzhledem k nejednotnosti právní úpravy, která je roztržena do vícero právních předpisů, které se často se rozcházejí v terminologii v nich užívané, si diplomová práce klade za cíl navrhnout možný způsob sjednocení výkladu pravidel obsažených v platné právní úpravě. Dále pak vytvořit ucelený přehled bilaterálních smluv jimiž je co do řízení o určení rodičovství Česká republika vázána.

Co se Návrhu nařízení týče, práce se zaměřuje na pravidla v něm obsažená ve srovnání se současně účinnou právní úpravou. Dále se zabývá možnými nedostatky v textu Návrhu, co se formální stránky týče. Věnuje se však rovněž tomu, zda v rámci Návrhem nařízení upravovaných skutečností existují otázky, jež by mezi státy představovaly určité tzv. jablko sváru – tedy takové, u nichž není jisté, zda ve vztahu k nim dojde k jednomyslné shodě napříč jednotlivými členskými státy či nikoli. Pro případ, že by se jednomyslný souhlas nejevil jako pravděpodobný si práce dále klade za cíl vytyčit možný alternativní postup pro přijetí v něm obsažených pravidel.

1. Určování rodičovství dle NOZ a mezinárodní prvek

Než bude přistoupeno k rozboru zvláštní právní úpravy pro vztahy s mezinárodním prvkem, je třeba se zabývat tuzemskou hmotněprávní úpravou dle NOZ, k jejíž aplikaci bude přistoupeno v případě, kdy norma mezinárodního práva soukromého určí postup dle úpravy českého právního řádu.

Institut určování rodičovství, jakožto jeden ze stěžejních institutů pro rodinu a její majetkové uspořádání má své kořeny už v římském právu, jehož princip „*mater semper certa est pater incertus*“ se promítá do současné kodifikace obsažené v NOZ⁷ – tedy že matka (jakožto žena, která dítě porodila) je vždy jistá, zatímco otec nejistý (pro tento statusový poměr se pak uplatní vyvratitelná domněnka otcovství).⁸

V případě existence mezinárodního prvku má pak určení rodičovství význam nejen co do právní jistoty nebo majetkových poměrů dítěte, ale je stěžejní i pro určení jeho státního občanství. Dle § 4 zákona o státním občanství totiž získává dítě státní příslušnost České republiky, pokud je alespoň jeden z jeho rodičů v den narození dítěte občanem ČR.⁹

1.1. Určování mateřství

NOZ v § 775, hovoří jednoznačně a za matku označuje ženu, jež dítě porodila,¹⁰ institut mateřství je pak dále důležitý pro určení otcovství a dalších příbuzenských vztahů. Tento přímočarý pohled na mateřství se však komplikuje s rozvojem poznání a technologií v oblasti biologie a reprodukční medicíny, které umožňují faktické překonání této obecně přijímané zásady.

Problematické je ve smyslu § 775 NOZ zejména náhradní tzv. surogátní mateřství, kdy se ze zákona matkou dítěte stává žena, jež na základě smlouvy, a v některých případech dokonce za úplatu, odnese a porodí dítě, se kterým není nijak geneticky spjata, pro tzv. objednatelský pár.¹¹ NOZ výslovně smlouvu o náhradním mateřství neupravuje, v praxi se postupuje dle typové smlouvy o péči o zdraví § 2636 a násl. NOZ.¹² Zakotvení smlouvy o náhradním mateřství při současném prolomení kogentnosti ustanovení § 775 by v praxi mohlo znamenat oslabení postavení narozeného dítěte v případech, kdy by si biologická matka odmítla převzít dítě do

⁷ DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 9788074789373, s. 73.

⁸ Tamtéž, s. 77–78.

⁹ § 4 Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).

¹⁰ § 775 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠÁKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka. Rodinné právo. 3. vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-877-1, s. 167.

¹² Tamtéž, s. 168.

péče. Dítě by v tu chvíli nic nepojilo ani s ní, ani s ženou, jež jej porodila.¹³ Toto se jeví jako jeden z možných důvodů, proč zatím nebyla římskoprávní zásada zakládající mateřství porodem pro tyto případy prolomena. Jediným způsobem, jak se v takovéto situaci může žena, která je biologickou matkou dítěte, stát matkou i v právním smyslu je osvojení ve smyslu § 794 a.n.,¹⁴ jak mimo jiné dovedl i ESLP v rozsudku ve věci č. 11288/18 D proti Francii ze dne 16. července 2020¹⁵ (vize Kapitulu 3 této práce).

I přesto, že je úprava určování mateřství co do hmotného práva velmi úzká, je obsažena samozřejmě i v právu procesním, konkrétně v § 426 ZŘS. Účelem řízení podle zmíněného ustanovení, které se vztahuje se nejen na problematiku určování, ale také popírání mateřství,¹⁶ je určit, která žena skutečně dítě porodila a je tak matkou ve smyslu úpravy NOZ.¹⁷ Jedná se o situace, kdy je narozené dítě nalezené a není možné matku jednoznačně identifikovat, resp. dojde k její identifikaci ex post (např. případy tzv. utajovaných porodů, dítě odložené v babyboxu) nebo také o případy, kdy dojde k záměně ve zdravotnickém zařízení, a na matričním úřadu je do rodného listu dítěte jakožto matka zapsána jiná žena než ta, která jej porodila.¹⁸

1.2. Určování otcovství

Jak již bylo zmíněno výše, otcovství je založeno na vyvratitelné domněnce, resp. domněnkách (teorie hovoří o třech) které mají být vždy uplatňovány postupně.¹⁹ První domněnka dle § 776 vychází z manželství – za otce dítěte se považuje manžel matky v případě, že se dítě narodilo v době od uzavření manželství dne třetího po jeho zániku či prohlášení za neplatné.²⁰ Druhá domněnka dle § 779 NOZ je založena na souhlasném prohlášení matky dítěte a muže, domnělého otce a může být provedeno k dosud nenarozenému, počatému dítěti.²¹ Třetí

---

¹³ JANTOŠOVÁ, Klára, § 775. In: PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. [cit. 2024-05-16]. Dostupné z: beck-online-cz.cz. ISBN 978-80-7400-747-7.

¹⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠÁKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka. Rodinné právo. 3. vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-877-1. s. 168–169.

¹⁵ Rozsudek (Eu) Evropský soud pro lidská práva, ve věci D proti Francii ze dne 16.7.2020 sp. zn. 11288/18.

¹⁶ § 426 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

¹⁷ JANTOŠOVÁ, Klára, § 775. In: PETROV, Jan; VÝTISK, Michal; BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023. [cit. 2024-05-16]. Dostupné z: beck-online-cz.cz. ISBN 978-80-7400-747-7.

¹⁸ GOV.CZ. Popření mateřství. Online. [cit. 2024-05-16]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/popreni-materstvi-INF-72>.

¹⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠÁKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka. Rodinné právo. 3. vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-877-1, s. 173.

²⁰ § 776 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²¹ § 779 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

domněnka otcovství dle § 783 NOZ je pak založena na souloži domnělého otce s matkou dítěte v rozhodné době.²²

1.3. K mezinárodnímu prvku

Jelikož se tato práce soustředí na situace, kdy je v řízení o určení rodičovství přítomen mezinárodní prvek, je nutné vyjasnit, co si pod tímto pojmem představit. ZMPS sice hned ve svém prvním ustanovení, v němž vymezuje předmět své působnosti, používá pojem „mezinárodní prvek,“ avšak nijak blíže jej nedefinuje.²³ Bližší výklad toho, co si pod pojmem mezinárodní prvek představit, poskytuje až komentářová literatura a nauka.

Obecně lze říci, že mezinárodní prvek znamená spojení právního vztahu s jiným státem.²⁴ S takovýmto spojením se lze setkat hned v několika formách: mezinárodní prvek lze nalézt přímo u subjektu předmětného právního poměru (např. jeden z rodičů dítěte je cizincem), u skutečnosti, která je pro vznik a existenci právního vztahu právně významná (např. rodičovství bylo určeno v zahraničí), nebo u předmětu právního poměru.²⁵

Mezinárodní prvek se dále dělí na relativní a absolutní. Zatímco právní vztah s absolutním mezinárodním prvkem označuje situaci, kdy má právní vztah souvislost se dvěma a více právními vztahy a byl by tak považován za právní poměr s mezinárodním prvkem ve všech státech, u relativního mezinárodního prvku je dán vztah pouze k jednomu cizímu právnímu řádu, který by jej však při posuzování považoval za právní vztah vnitrostátní, jelikož by se při posuzování v daném státě mezinárodní poměr vytratil.²⁶

Soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem si pak ze své podstaty žádají zvláštní právní úpravu. Zároveň je vyloučeno, aby docházelo k aplikaci vnitrostátního práva bez dalšího, jelikož by tím došlo k narušení právní jistoty účastníků právních vztahů. Zjednodušeně řečeno by taková úprava vedla k situaci, kdy by výsledek řízení mohl záviset čistě jen na tom, v jakém státě by se o něm rozhodovalo.²⁷

Součástí právního řádu každého státu je proto mezinárodní právo soukromé jakožto samostatné právní odvětví. To poskytuje ucelený rámec pro stanovení postupů ve vztahu

---

²² § 783 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

²³ § 1 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

²⁴ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. Mezinárodní právo soukromé. 9. vydání. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 9788073808891, s. 23–24.

²⁵ Tamtéž, s. 23–24.

²⁶ Tamtéž, s. 25–26.

²⁷ Tamtéž, s. 25–26.

k soukromoprávním právním poměrům s mezinárodním prvkem skrze normy kolizní a přímé.²⁸ Ty mají za úkol určit, podle kterého právního řádu má být daný právní vztah posuzován.

Přímé normy v sobě nesou hmotněprávní úpravu bezprostředně, tedy bez odkazu.²⁹ Naproti tomu kolizní normy poukazují na uplatnitelný právní řád³⁰ na základě kritérií, jež představují určité pouto k danému právnímu řádu. Tím může být skutečnost faktická, jako je např. místo narození, nebo skutečnost právní, za níž lze označit třeba státní příslušnost nebo obvyklý pobyt.³¹

---

²⁸ Tamtéž, s. 32.

²⁹ Tamtéž, s. 205.

³⁰ Tamtéž, s. 101.

³¹ Tamtéž, s. 120.

2. Pravomoc ve věcech určování rodičovství

Abyste však bylo v řízeních o určení rodičovství možné dospět k meritornímu rozhodnutí ve věci, je nutné správně určit, na který soud se v dané skutečnosti obrátit. Jinými slovy je třeba správně určit jak věcně, tak místně příslušný soud. V řízeních s mezinárodním prvkem určení příslušného soudiště však v první řadě předchází posouzení, zda je ve věci dána pravomoc tuzemských soudů a zda může být o věci rozhodováno českými soudy. Až následně je třeba zabývat se tím, aby v řízení rozhodoval jak věcně, tak místně příslušný soud.

Obecnou normou pro určení příslušného soudiště je ZMPS, před touto úpravou pak mají přednost vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal parlament souhlas,³² a právní akty evropské unie.³³ ČR v současné době není vázána žádnou multilaterální mezinárodní smlouvou upravující otázku soudní pravomoci ve věcech určování rodičovství.³⁴ Dvoustranné mezinárodní smlouvy, jež upravují pravomoc ve věci určování rodičovství, má ČR uzavřené zejm. se státy bývalého východního bloku a státy bývalé Jugoslávie (vizte Přílohu č. 1). Úprava zakotvená těmito mezinárodními smlouvami má pak, jak bylo uvedeno výše, přednost před úpravou ZMPS. Co do úpravy na poli EU, soudní příslušností se v rodinně-právních otázkách s mezinárodním prvkem na unijní úrovni zabývá nařízení Brusel II ter. To ze své působnosti však v článku 1 odst. 3 písm. a) otázky určování rodičovství výslovně vyjímá³⁵ – zůstávají tedy doposud evropským právem neupravené a v řízeních, kde vystupuje další členský stát je nutné postupovat dle ZMPS stejně jako v případě, že by se jednalo o třetí zemi (samozřejmě jen pokud nemá ČR s daným členským státem uzavřenou bilaterální dohodu, pak se postupuje v souladu s touto smlouvou, což je případ např. Slovinska a dalších členských států – vizte Přílohu č. 1). Situace se však může brzy změnit, a to ve světle Návrhu nařízení o určování rodičovství, které si klade za cíl úpravu v členských státech unifikovat.

2.1. Postup dle ZMPS

Dle § 53 ZMPS pro zjištění mezinárodní pravomoci a určení příslušného tuzemského soudu platí, že řízení má být v první řadě vedeno u obecného soudu žalovaného, právní norma však dále stanovuje postup pro případy, kdy takového soudu není. Z formulace daného ustanovení pak lze uzavřít, že pravidla pro založení pravomoci tuzemských soudů jsou v § 53 formulována poměrně

---

³² Čl.10 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

³³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964. Věc 6-64.: Flaminio Costa proti E.N.E.L. 1964.

³⁴ GRYGAR, J. § 53. In: ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta; PAUKNEROVÁ, Monika a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-25]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁵ Nařízení Rady (EU) 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí.

široce.³⁶ Dojde-li dle výše nastíněných pravidel v řízení k založení pravomoci českých soudů, je následně pro určení konkrétního věcně a místně příslušného soud v ČR aplikovatelná úprava obsažená v OSŘ a ZŘS.

Ustanovení § 53 ZMPS upravující pravomoc a příslušnost soudu je vystavěno jako třístupňové, stanovující podmínky, na základě kterých je možno v řízení založit pravomoc českého soudu. Obsažená kritéria tvoří určitou kaskádu, kdy v případě, že není naplněno jedno z kritérií, se zkoumá splnění dalšího v pořadí. Prvním kritériem pravomoci tuzemského soudu je případ, kdy má žalovaný v ČR obecný soud. V případě, že žalovaný v ČR obecný soud nemá, je k rozhodování příslušný obecný soud žalobce – druhým kritériem založení pravomoci tuzemských soudů je tedy skutečnost, že má v ČR obecný soud žalobce. Pokud v ČR nemá obecný soud žalobce ani žalovaný, může být stále dána pravomoc českých soudů ve věci rozhodovat, a to v případech kdy má jeden z rodičů dítěte nebo dítě českou státní příslušnost, což je třetím kritériem k založení pravomoci tuzemských soudů.³⁷

Za poněkud nepřiléhavé lze považovat označení stran jako žalobce a žalovaný, jelikož se řízení o určení rodičovství svou povahou řadí spíše mezi řízení nesporná. K takovému závěru směřuje hned několik indicií. Prvně to, že v řízení o určení rodičovství absentuje prvek kontradiktornosti, tedy že naproti sobě nestojí dvě strany, každá se zájmem na opačném výsledku řízení. Dále také fakt, že řízení o určení rodičovství může být zahájeno i bez návrhu – jedná se o případy určení rodičovství ke společnému dítěti následující po určení, že manželství není.³⁸

Dalším náznakem je skutečnost, že okruh účastníků řízení o určení otcovství i mateřství stanovuje zákon, a to ve smyslu § 6 odst. 2 ZŘS. Ten upravuje pravidla účastenství pro nesporná řízení tak, že za účastníka řízení označuje navrhovatele a dále každého, koho zákon za účastníka řízení považuje.³⁹ Okruh účastníků řízení o určení otcovství dle § 420 ZŘS vycházející z hmotněprávní úpravy § 783 odst. 1 NOZ za možné účastníky řízení stanovuje matku dítěte (tedy ženu, jež je porodila) a domnělého otce.⁴⁰ Pro řízení o určení mateřství mají být dle § 426 ZŘS užitá ustanovení o určování otcovství přiměřeně.⁴¹ Okruh účastníků se zde bude odvíjet od

---

³⁶ § 53 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ § 418 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

³⁹ LEVÝ, J. § 6. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. [cit. 2024-5-16]. Dostupné z: beck-online-cz. ISBN 978-80-7400-788-0.

⁴⁰ § 420. In: JIRSA, J., DERĚOVÁ, A., DOLEŽAL, M., HAVLÍČEK, K., CHARVÁT, P., JANEK, K., KORBEL, F., KOVÁŘOVÁ, D., LICHOVNÍK, T., MÁDR, J., MOTTL, T., NOVOTNÁ, A., PETR, B., PRUDÍKOVÁ, D., SEDLÁK, V., TRÁVNÍKOVÁ, B., TREBATICÝ, P., VANČUROVÁ, K., VOJTEK, P. Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-22]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴¹ § 418 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

toho, kdo je iniciátorem jeho zahájení. Zahajuje-li řízení muž, otec dítěte, stanou se účastníky řízení právě tento muž, dítě a žena, o jejímž mateřství je rozhodováno. V případě, kdy návrh na zahájení řízení podává sama žena, jsou účastníky řízení pouze daná žena a dítě.⁴² Výjimkou je případ, kdy na určení mateřství současně závisí i vyslovení otcovství, v takovém případě může být účastníkem i domnělý otec dítěte.⁴³ Vzhledem k nespornosti řízení by označení *navrhovatel* a *odpůrce* bylo v ustanovení § 53 ZMPS vhodnější. Ostatně tuto terminologii zavádí i Návrh nařízení.

2.2.1. První a druhé kritérium pravomoci českých soudů dle ZMPS

Co se týče prvních dvou podmínek zakládajících pravomoc tuzemského soudu k rozhodování v řízení o určení rodičovství, hovoří ZMPS o obecném soudu žalobce, eventuelně pak žalovaného. Pojem obecný soud nalezneme v § 85 odst. 1 OSŘ a je jím, pro fyzickou osobu v prvé řadě *okresní soud, v jehož obvodu má bydliště*. Pro řízení, v nichž byla pravomoc českých soudů založena dle věty první § 53 ZMPS, se pak není nutné složitě zabývat tím, na který soud se v prvním stupni obrátit. Odpověď na otázku, který konkrétní soud bude v řízení rozhodovat, vyplývá z OSŘ, resp. speciální úpravy ZŘS vizte níže, jež pro řízení o určení rodičovství modifikuje úpravu obsaženou v OSŘ.

Věcně příslušnými jsou v řízení o určení rodičovství dle § 9 odst. 1 OSŘ okresní soudy. Co do místní příslušnosti zde už přítomností mezinárodního prvku dochází k jisté modifikaci. V čem se úprava ZMPS, jakožto speciální právní úprava, ve vztahu k určení místní příslušnosti odchyluje od občanského práva procesního je, podle kterého z účastníků řízení má být určena.

ZŘS jakožto *lex specialis* k OSŘ upravuje určování rodičovství v § 417–§ 426 (resp. se zabývá určováním otcovství a daná úprava pak má být přiměřeně užitá i na případy určování mateřství). Pro tato řízení zakotvuje ZŘS místní příslušnost v § 417 a odchyluje se od úpravy subsidiárního OSŘ, který v § 84 za místně příslušný soud označuje obecný soud žalovaného.⁴⁴ Speciální úprava pro řízení o určení rodičovství (již zmiňované ustanovení ZŘS) totiž za místně příslušný soud určuje obecný soud dítěte. Pokud takový soud nelze určit, pak obecný soud matky dítěte.⁴⁵

Tato úprava se však uplatní pouze v případě vnitrostátních řízení. Jakmile do řízení vstoupí mezinárodní prvek a pravomoc tuzemského soudu je založena dle norem mezinárodního práva

---

⁴² LEVÝ, J. § 426. In: SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. [cit. 2024-5-16]. Dostupné z: [beck-online-cz](https://www.beck-online-cz). ISBN 978-80-7400-788-0.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ § 84 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁴⁵ § 417 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

soukromého, uplatní se úprava místní příslušnosti daná § 53 ZMPS. Úpravu § 53 ZMPS, respektive kritéria obsažená ve větě první – před i za středníkem, tudíž lze označit za speciální právní úpravu k pravidlům pro založení místní příslušnosti obsaženým v ZŘS.⁴⁶ Místně příslušným tedy je v první řadě obecný soud žalovaného, stejně jako by tomu bylo, když by bylo postupováno podle OSŘ, dále obecný soud žalobce a dále pak dle státní příslušnosti účastníků vizte níže.

Dle komentářové literatury k § 53 ZMPS⁴⁷ je tento nesoulad založen tím, že přijetí ZMPS předcházelo vzniku ZŘS. ZMPS v sobě tudíž promítl zásady a pravidla obsažená v OSŘ (např. že je primárně příslušným k rozhodování ve věcech určování rodičovství obecný soud žalovaného). Při přijímání ZŘS opomenul zákonodárce přihlídnout k tomu, že český právní řád již procesní otázky řízení o určení rodičovství upravuje, a to právě v ZMPS. Nedošlo tedy k harmonizaci pravidel a vznikla výše popsaná dvojkolejnost, kdy je příslušný soud určován pro čistě tuzemská řízení jinak než pro řízení s mezinárodním prvkem.

2.2.2. Třetí kritérium založení pravomoci českých soudů dle ZMPS

Nemá-li v České republice obecný soud ani žalovaný, ani žalobce, zůstává stále možnost založení pravomoci tuzemského soudu dle věty druhé § 53 ZMPS – tedy dle státní příslušnosti.⁴⁸ Na rozdíl od určení pravomoci dle věty první, z tohoto kritéria automaticky nevyplývá rovněž místní příslušnost konkrétního českého soudu. V případě určení místně příslušného tuzemského soudu, jenž má ve věci rozhodovat, je třeba se řídit obecnou procesní úpravou určování rodičovství v českém právním řádu, tedy § 417 ZŘS. Nemá-li však nikdo ze zúčastněných osob v České republice obecný soud nastává situace dle § 11 odst. 3 OSŘ,⁴⁹ kdy je sice dána pravomoc tuzemského soudu, ale místně příslušný soud v řízení nelze určit. Který z českých soudů má ve věci rozhodovat pak podle tohoto ustanovení OSŘ určí Nejvyšší soud.⁵⁰

2.2. Postup dle dvoustranných mezinárodních smluv

Jak již bylo uvedeno výše, ujednání mezi státy ve formě vyhlášené a ratifikované mezinárodní smlouvy má před zákonem přednost.⁵¹ V současné době není ČR vázána žádnou

⁴⁶ FIŠEROVÁ, Z. § 53. In: Bříza, P., Břicháček, T., Fišerová, Z., Horák, P., Ptáček, L., Svoboda, J.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 767 s, s. 280–281.

⁴⁷ GRYGAR, J. § 53. In: ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta; PAUKNEROVÁ, Monika a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-2-25]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁴⁸ § 53 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁴⁹ § 11 Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁵⁰ § 53 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁵¹ Čl.10 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

multilaterální smlouvou, která by upravovala pravomoc ve věcech určování rodičovství.⁵² Tuto problematiku však upravuje hned několik bilaterálních smluv (vizte Přílohu č. 1 této práce).

Přednost těchto dvoustranných mezinárodních smluv před úpravou obsaženou v ZMPS pak lze opřít rovněž o rozhodovací činnost Nejvyššího soudu. Ten ve svém rozhodnutí pod sp. zn. 24 Cdo 3200/2020 ze dne 14. 1. 2021⁵³ přezkoumával rozhodnutí tuzemského soudu, jenž pro nedostatek pravomoci tuzemského soudu zastavil řízení o osvojení nezletilého dítěte občankou Ruské federace coby osvojitelkou. Učinil tak s odkazem na čl. 35 odst. 4 příslušné bilaterální smlouvy, dle něhož je k řízení ve věcech osvojení dána pravomoc orgánu smluvní strany, jejímž občanem je osvojitel v době podání návrhu na osvojení. NS dovolání osvojitelky proti tomuto rozhodnutí zamítl, čímž potvrdil rozhodnutí o nedostatku mezinárodní pravomoci v řízení.

Osvojitelka se v dané věci domáhala postupu dle ZMPS s tím, že ve dvoustranné úpravě není přihlíženo k nejlepšímu zájmu dítěte ve smyslu Úmluvy o právech dítěte,⁵⁴ když je aplikováno jurisdikční kritérium pohlížející pouze na osobu osvojitele (a jeho státní příslušnost), nikoli na dítě, o jehož osvojení je v řízení rozhodováno. S touto argumentací se Nejvyšší soud neztotožnil, osvojitelka dle něj totiž ve svém zdůvodnění opomíjí pravidla pro posouzení přednosti mezinárodních právních předpisů před tuzemskými. Své rozhodnutí pak NS opírá o § 2 ZMPS, dle něhož má být ZMPS užito v mezích vyhlášených mezinárodních smluv, což ostatně vychází i z ustanovení čl. 10 Ústavy, dle něhož jsou vyhlášené a ratifikované mezinárodní smlouvy součástí právního řádu a mají přednost před zákonem. Nejvyšší soud tak uzavírá, že ač lze o aktuálnosti předmětné úpravy diskutovat, zůstalo dané ustanovení doposud nezměněno, zůstává tudíž pro smluvní strany závazné a má být v řízení aplikováno.

Vzhledem k absenci harmonizované unijní úpravy, jež by byla uplatňována na poli EU plošně (její přijetí však předjímá Návrh nařízení), jsou tyto smlouvy v současné době jedinou odchylkou od postupu dle § 53 ZMPS.

Každá z dvoustranných mezinárodních smluv, jimiž je ČR vázána v sobě pak nese specifické podmínky pro stanovení pravomoci soudu k rozhodování ve věcech určování rodičovství – tzv. jurisdikční kritéria. Přehled jednotlivých bilaterálních smluv tvoří Přílohu č. 1 této diplomové práce.

2.2.1. Jurisdikční kritéria obsažená ve smlouvách a jejich výklad

Úprava jednotlivých dvoustranných smluv je poměrně nejednotná, a to jak ve vztahu k obsaženým jurisdikčním kritériím pro založení pravomoci, tak co do užití terminologie.

---

⁵² § 53 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁵³ Rozsudek (NS) Nejvyšší soud ze dne 14. 1. 2021 sp. zn. 24 Cdo 3200/2020.

⁵⁴ Úmluva o právech dítěte.

Zejména nejednoznačná terminologie může vést ke značné míře právní nejistoty při aplikaci těchto smluv. Cílem této podkapitoly je proto stanovení jednotného výkladu obsažených pravidel.

V mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána a obsahují úpravu určování rodičovství (eventuelně pouze otcovství), se nejčastěji objevuje stanovení pravomoci podle jurisdikčního kritéria státní příslušnosti, bydliště nebo obvyklého pobytu ve vztahu k dítěti. Některé bilaterální úpravy pak obsahují specifické způsob určení sudiště, které lze jen těžko podřadit pod naukou vymezená jurisdikční kritéria.

Užitá terminologie je však v jednotlivých bilaterálních úpravách poměrně nejednotná. Mezinárodní smlouvy ve své textaci zacházejí s pojmy jako je „*území, kde osoba žije*“, „*místo pobytu*“, nebo „*území kde se osoba zdržuje*.“ Skrze teleologický výklad lze však dospět k jejich podřazení pod jurisdikční kritérium obvyklého pobytu, nikoli bydliště.

Bydliště neboli domicil v Bruselsko-Luganském⁵⁵ smyslu sice hraje, co do evropských procesních pravidel mezinárodního práva soukromého významnou roli, jelikož je obsaženo coby jurisdikční kritérium, jak v Luganských úmluvách, tak v nařízení Brusel I bis (jednom z nejvýznamnějších nařízení evropského mezinárodního práva soukromého).⁵⁶ Oproti obvyklému pobytu, jehož povaha je více faktická, má však charakter spíše formální.⁵⁷ Jelikož pojem bydliště není pro fyzické osoby jako takový v žádném unijním procesním předpisu definován, opírají se všechny ostatní úpravy, které jej obsahují, o ustanovení čl. 62 nařízení Brusel I bis. To určení bydliště svěřuje soudům jednotlivých členských států (resp. na základě Luganské úmluvy i Islandu, Norsku a Švýcarsku) na základě vnitrostátní hmotné úpravy.⁵⁸

V českém právním řádu je pak pojem *bydliště* definován v § 80 NOZ.⁵⁹ Pro úplnost je vhodné doplnit, že pojem *bydliště* ve smyslu NOZ se významově neshoduje s pojmem *trvalý pobyt* užívaný ve správním právu pro účely evidence obyvatel, což ve svém rozhodnutí ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004 dovedil Nejvyšší soud.⁶⁰

V rodinně-právních záležitostech je však vhodnější užití pojmu *obvyklý pobyt* před pojmem *bydliště*, jak ve své rozhodovací praxi posvětil Nejvyšší soud. Ten uvedl, že právě výraz *obvyklý pobyt* oproti jiným lépe vystihuje autonomní povahu tohoto ukazatele, který je svou povahou konceptem faktickým, nikoli právním, a představuje místo, kde má daná osoba těžiště

---

⁵⁵ PFEIFFER, Magdalena. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Teoretik. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7. s. 35.

⁵⁶ Tamtéž, s. 37–38.

⁵⁷ Tamtéž, s. 43.

⁵⁸ Tamtéž, s. 39.

⁵⁹ § 80 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁶⁰ Usnesení (Re) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 02.06.2005 sp. zn. 30 Cdo 444/2004.

svého života. Naproti tomu označení *bydliště, trvalé bydliště* apod. v sobě mohou nést evidenční charakter nebo úmysl se na daném místě trvale zdržovat, svou povahou je tudíž více formální.⁶¹ Jelikož problematika, kterou se tato práce zabývá, spadá do oblasti práva rodinného, je pro tuto oblast přílehlavá výše dovozená terminologie Nejvyššího soudu. Nejasná jurisdikční kritéria obsažená v dvoustranných mezinárodních smlouvách o právní pomoci mířící na „místo, kde se osoba zdržuje“ jsou v této práci tudíž vykládána ve smyslu obvyklého pobytu.

Otázkou ovšem stále zůstává, jak bude pojem bydliště vykládán v případě, že smluvní stranou bilaterální mezinárodní smlouvy není členský stát evropské unie, ale třetí země, a nelze na ně tedy vztahovat výše dovozené analogické užití terminologie z nařízení Brusel I bis a Brusel II ter. Pfeiffer⁶² v tomto ohledu hovoří o mezinárodních úmluvách, ve kterých se lze setkat s jurisdikčním kritériem bydliště. Pro případy, kdy samy mezinárodní úmluvy neobsahují návod k tomu, jak pojem bydliště vykládat, dává při jeho výkladu možnost jej zaměnit za pojem obvyklý pobyt a sjednotit tak jednak výklad v rámci ujednání a jednak se přiklonit k tendenci moderního mezinárodního práva soukromého, které se dává přednost užití pojmu *obvyklý pobyt* před bydlištěm.

2.2.3. Aplikace mezinárodních smluv na základě analogie

Co do aplikace mezinárodních smluv v řízeních o určení rodičovství je vzhledem ke skutečnosti, že většina z nich hovoří výslovně pouze o určování otcovství dále potřeba vypořádat se s otázkou, zda mohou být smlouvy aplikovány i na řízení o určení mateřství.

Vnitrostátní procesní úprava řízení o určení mateřství obsažená v ZŘS, jenž je sama o sobě poměrně skromná, v § 426 říká, že pro tuzemská řízení o určení mateřství mají být přiměřeně užitá ustanovení o určení otcovství.⁶³ S odkazem na tuto úpravu lze dovodit, že by smlouvy obsahující výslovně pouze úpravu určování otcovství měly být aplikovatelné rovněž na řízení o určení mateřství.

Takto široké pojetí aplikovatelnosti mezinárodní smlouvy lze opřít o rozhodovací praxi Nejvyššího soudu. Ten se v řízení pod sp. zn. 24 Cdo 325/2021 ze dne 3. 5. 2021⁶⁴ vypořádával otázkou, zda může být úprava mezinárodní smlouvy analogicky užitá na otázky smlouvou přímo neupravené. V přezkoumávaném řízení došlo k aplikaci mezinárodní smlouvy o právní pomoci, jíž má ČR uzavřenou s Vietnamem, na řízení o osvojení zletilého, daná právní úprava však výslovně hovoří pouze o osvojení nezletilého. Nejvyšší soud zde s odkazem na odbornou

⁶¹ Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 27.09.2011 sp. zn. 30 Cdo 2244/2011.

⁶² PFEIFFER, Magdalena. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Teoretik. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7. s. 43.

⁶³ § 426 Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

⁶⁴ Rozsudek (NS) Nejvyšší soud ze dne 3. 5. 2021 sp. zn. 24 Cdo 325/2021.

literaturu, dle níž mají být pravidla pro osvojení nezletilého přiměřeně užitá i na řízení o osvojení zletilé osoby, dovedl aplikovatelnost dvoustranného ujednání v tomto řízení. S ohledem na dané rozhodnutí Nejvyššího soudu tudíž lze odvodit aplikovatelnost mezinárodních smluv obsahujících úpravu určování otcovství, i na určování mateřství ve světle ustanovení § 426 ZŘS.

Obecně však lze uzavřít, že pro docílení větší právní jistoty, by bylo vhodné úpravu určování rodičovství v mezinárodních smlouvách aktualizovat tak, aby výslovně hovořila o rodičovství, nikoli pouze o otcovství. Je zřejmé, že v době, kdy byly dvoustranné mezinárodní smlouvy povětšinou uzavírány – nejčastěji 80. a 90. léta minulého století – nebylo zakotvení úpravy pro určování mateřství tak podstatné. Avšak zejména s ohledem na vývoj reprodukční medicíny tento institut v posledních letech získává na relevanci.

Pro demonstraci lze uvést příklad Ukrajiny, zde sice došlo v roce 2002 k nahrazení původní sovětské úpravy samostatnou bilaterální smlouvou.⁶⁵ Ani ta se však, stejně jako dřívější úprava, svou textací nevztahuje přímo na otázky určování mateřství a hovoří pouze o problematice určování otcovství. Ukrajina je přitom velmocí co se týče surogátního mateřství, a ač nejsou k dispozici žádné oficiální statistiky, lze se domnívat, že se tímto způsobem na Ukrajině ročně narodí tisíce dětí.⁶⁶ Je zřejmé, že v době, kdy byl text smlouvy přijímán nebylo možné tuto skutečnost předjímat. Z důvodu zvýšení právní jistoty by však bylo vhodné tento fenomén v právní úpravě reflektovat a do ujednání problematiku určování mateřství výslovně zahrnout.

2.3. Právomoc dle Návrhu nařízení o rodičovství

Návrh jednotné unijní kodifikace řízení o rodičovství si klade za cíl zvýšení právní jistoty a předvídatelnosti pravidel zabývajících se určováním rodičovství s mezinárodním prvkem. Představuje jistou snahu o ucelený přehled pravidel pro řízení týkající se rodičovství v rámci Evropské unie. Kromě pravomoci dále upravuje i rozhodné právo a uznávání a výkon rozhodnutí v těchto věcech (vizte níže).

Česká jazyková verze Návrhu nařízení a jeho části týkající se pravomoci v řízeních o určení rodičovství obsahuje jistý terminologický nesoulad. V návrhu nařízení a důvodové zprávě k němu (resp. v českých jazykových variantách) dochází k zaměňování pojmů *pravomoc* a *příslušnost* a k nerespektování patřičné terminologie ZMPS. Ten hovoří v § 53 o založení *pravomoci* českých soudů, tedy o situaci, kdy jsou tuzemské soudy oprávněny v řízení

⁶⁵ Sdělení č. 123/2002 Sb.m.s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech.

⁶⁶ Mezinárodní surrogace a její dopady (nejen) v době pandemie. Online. Právní prostor. Roč. 2022. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/mezinarodni-surrogace-jeji-dopady-nejen-v-dobe-pandemie#note-27>.

rozhodovat.⁶⁷ Pojem *příslušnost* je ve smyslu ZMPS, stejně tak jako u vnitrostátních civilně procesních předpisů,⁶⁸ významově o něco užší a poukazuje na konkrétní orgán, kterému je dle vnitrostátních pravidel věc svěřena k projednání a vynesení rozsudku. České jazykové verze nařízení Brusel I bis a Brusel II ter však, obdobně jako Návrh nařízení, používají pro oprávnění soudu členského státu ve věci rozhodovat pojem *příslušnost*, nikoli *pravomoc*, kterou obsahuje úprava ZMPS. Terminologie užitá v Návrhu nařízení, respektive i v důvodové zprávě k němu, tedy koresponduje s ostatními unijními předpisy mezinárodního práva soukromého, avšak vytváří rozkol v úpravě určování rodičovství, kde jak ZMPS, tak mezinárodní smlouvy používají pojem *pravomoc*.

Co se týká zaměňování těchto dvou pojmů, článek 5 Návrhu nařízení nadepsaný *Pravomoc ve věcech rodičovství v členských státech* říká, že se nařízení nedotkne *pravomoci* orgánů českých států jednat ve věcech rodičovství.⁶⁹ Dle důvodové zprávy je však cílem ustanovení upřesnit, že se návrh nařízení nedotýká otázky, které orgány jsou ve věcech rodičovství *příslušné* jednat.⁷⁰ Ustanovení ve světle výše vymezeného skutečně míří spíše na příslušnost konkrétních vnitrostátních orgánů k rozhodování. Je třeba jej chápat tak, že jakmile je dána *pravomoc* orgánů členského státu ve věci rozhodovat, nezasahuje Návrh nařízení do toho, kterému orgánu (soud, notář apod.) je tato pravomoc dle vnitrostátní právní úpravy svěřena. Návrh nařízení tedy neupravuje věcnou a místní příslušnost vnitrostátních orgánů k rozhodování.

Ve vztahu k navrhované úpravě pravidel pro určení pravomoci v řízení rozhodovat, je třeba nahlédnout do kapitoly II Návrhu nařízení s nadpisem *Příslušnost*.⁷¹ Ta stanovuje 6 alternativních pravidel pro založení pravomoci soudu členského státu tak, aby byl dítěti co nejvíce zjednodušen přístup ke spravedlnosti a co nejvíce se zmenšila možnost zahájení více souběžných řízení v téže věci. Cílem Návrhu nařízení je, aby ve věci rozhodoval soud členského státu, který se nachází v blízkosti dítěte. Podle toho jsou pak v návrhu stanoveny jednotlivé alternativní podmínky stanovení pravomoci.⁷² Těmito jurisdikčními kritérii jsou dle článku 6 Návrhu nařízení: *obvyklý pobyt dítěte v okamžiku zahájení řízení u soudu, státní příslušnosti dítěte v okamžiku zahájení řízení u soudu, obvyklý pobyt odpůrce v okamžiku zahájení řízení u*

---

⁶⁷ § 53 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁶⁸ OSŘ a ZŘS (pozn. autorky).

⁶⁹ Čl. 5 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

⁷⁰ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

⁷¹ Jelikož materiálně odpovídá pravomoci, kterou jsem se zabývala výše v rámci úpravy § 53 ZMPS a mezinárodních smluv, bude nadále používán termín pravomoc. (pozn. autorky).

⁷² Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

*soudu, obvyklý pobyt jednoho z rodičů v okamžiku zahájení řízení u soudu, státní příslušnost jednoho z rodičů v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo místo narození dítěte.*⁷³

Jelikož jsou jurisdikční kritéria důvodovou zprávou označena za alternativní, dává Návrh nařízení navrhovateli možnost zvolit libovolnou z možností tak, aby ve věci rozhodoval soud, který je dítěti nejbližší.⁷⁴ Alternativní pravomoc není v nařízeních mezinárodního práva soukromého žádnou novinkou. Lze ji nalézt v již zmiňovaném nařízení Brusel I bis. Zde je však úprava koncipována tak, že je článkem 4 stanoveno základní kritérium založení pravomoci a k němu jsou pak dány zvláštní (alternativní) způsoby určení (články 7 a 8) tak, aby vedle soudu, jehož pravomoc byla založena na obvyklém pobytu žalovaného, mohl být k rozhodování povolán soud s užší vazbou k řízení.⁷⁵ Oproti tomu Návrh nařízení žádné takové základní kritérium určení pravomoci nenabízí. Volba soudu je tedy v rámci vymezených 6 možností v gesci navrhovatele, právě na základě úzkého spojení se státem, v němž má být rozhodováno. Alternativní pravidla založení pravomoci obecně vychází z předpokladu, že mohou existovat státy, které mají k dítěti bližší vazbu než ty, v nichž má obvyklý pobyt. Pro nařízení Brusel I bis je pak ve vztahu k alternativním pravidlům stanoven požadavek na jejich restriktivním výkladu tak, aby byl vždy dodržen požadavek na dostatečné právní jistotě a předvídatelnosti.⁷⁶

I v případech, kdy pravomoc soudu členského státu nelze zjistit na základě vymezených kritérií však může být ve věci rozhodováno na poli Evropské unie. Článek 7 pro takové případy zakládá pravomoc k rozhodování soudu toho členského státu, v němž se dítě nachází.⁷⁷ Návrh nařízení dále pomýšlí i na situace kdy nelze pravomoc určit dle výše zmíněných článků 6 a 7. Pro tyto případy ponechává tzv. „zbytkovou příslušnost“, která stanoví že, nelze-li určit jinak, stanoví se v každém členském státě v souladu s jeho právním řádem.⁷⁸ Poslední možností, skrze níž může být založena pravomoc soudu členského státu ve věci rozhodovat, je tzv. forum necessitatis, které svěřuje soudu členského státu pravomoc rozhodovat i v případě, že není dána pravomoc dle výše popsaných kritérií. Nicméně ve třetím státě, kde by o ní mělo být rozhodováno, nelze takové řízení zahájit. Je zde ovšem vznesen požadavek na dostatečnou vazbu

---

⁷³ Čl. 6 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

⁷⁴ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

⁷⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza a VALDHANS, Jiří. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-123-3, s. 180–181.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Čl. 7 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

⁷⁸ Čl. 8 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

řízení k členskému státu, v němž má být řízení vedeno.⁷⁹ Obdobné ustanovení o forum necessitatis obsahují i Nařízení o výživném (v článku 7) a Nařízení o dědictví (v článku 11). Touto dostatečnou vazbou pak na příklad myslíme i pouhý prostý (nemusí se jednat o obvyklý) pobyt některého z účastníků v daném státě, jež je členem EU.⁸⁰

Ve vztahu k pravidlům pro založení mezinárodní pravomoci obsaženým v Návrhu nařízení lze uzavřít že jsou pojata širěji než současná úprava ZMPS, s tím že v porovnání s tuzemskou právní úpravou stanovuje vícero kritérií pro založení mezinárodní pravomoci, jež mají být posuzována alternativně. Lze se domnívat, že právě tato alternativní povaha a četnost stanovených jurisdikčních kritérií by mohla zajistit možnost snazšího a efektivnějšího výkonu práv, jelikož přiznává příslušným orgánům rozsáhlejší možnost založení své mezinárodní pravomoci.

---

⁷⁹ Čl. 9 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

⁸⁰ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-504-6, s. 259.

3. Rozhodné právo

Další otázkou, kterou je nutno vyjasnit k dosažení meritorního rozhodnutí ve věci, je podle práva kterého státu má být v řízení postupováno. Vodítkem ke správnému určení právního řádu, jenž má být v předmětném řízení aplikován, opět poskytuje ZMPS, eventuelně dvoustranné mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána a které mají před úpravou ZMPS přednost. Problematikou rozhodného práva se pak zabývá i Návrh nařízení s cílem sjednotit pravidla pro členské státy EU.

3.1. Rozhodné právo dle ZMPS

ZMPS v § 54 za rozhodné právo pro řízení o určení rodičovství označuje právní řád státu, jehož občanství dítě nabylo narozením. Pro případy, kdy dítě získalo více než jedno občanství, má být aplikován český právní řád. Je-li to v zájmu dítěte, určuje § 54 odst. 1 ZMPS za rozhodné právo právní řád státu, v němž měla matka dítěte obvyklý pobyt v době jeho početí, odst. 2 pak právní řád státu, v němž má dítě obvyklý pobyt.⁸¹

Základním kritériem pro určení rozhodného práva je tedy státní občanství, které dítě získalo narozením tzv. *lex patriae infantis*.⁸² Jelikož je stanoven k určitému okamžiku, zajišťuje větší míru právní jistoty a předchází tak hraničním konfliktům, které by mohly nastat v případě změny, nebo nabytí další státní příslušnosti v době po narození dítěte.

3.1.1. Nabytí státního občanství narozením

Dle § 4 zákona o státním občanství, nabývá narozené dítě státního občanství ČR, pokud je v den jeho narození alespoň jeden z jeho rodičů státním příslušníkem České republiky.⁸³ Nabývání českého občanství se tedy řídí zásadou *ius sanguinis*, podle níž dítě přejme českou státní příslušnost po rodiči bez ohledu na místo narození.⁸⁴ Opakem je zásada *ius soli*, kterou zná např. právní řád Spojených států amerických a Velké Británie a která zakládá státní příslušnost narozeného dítěte právě na jeho narození na území daného státu bez ohledu na státní příslušnost rodičů.⁸⁵

---

⁸¹ § 54 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁸² GRYGAR, J. § 54. In: ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta; PAUKNEROVÁ, Monika a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-7]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸³ § 4 Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).

⁸⁴ OXFORD UNIVERSITY PRESS. *Jus sanguinis*. Online. Oxford Reference. [cit. 2024-05-21]. Dostupné z: <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100027515>.

⁸⁵ OXFORD UNIVERSITY PRESS. *Jus soli*. Online. Oxford Reference. [cit. 2024-05-21]. Dostupné z: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100027529>.

3.1.2. Dodatečné způsoby určení rozhodného práva dle § 54 odst. 1

Určení rozhodného práva je v ZMPS upraveno poměrně podrobně, tím že pro určení práva jež má být v řízení aplikováno poskytuje dva (respektive tři) dodatečné způsoby jeho určení není-li možné nebo vhodné rozhodné právo určit dle § 54 odst. 1 věta první. Lze tedy obecně říci, že úprava ZMPS poskytuje poměrně vysokou míru právní jistoty.

Pro případy, kdy dítě momentem narození získalo vícečetnou státní příslušnost, určuje § 54 odst. 1 věta druhá za rozhodné právo český právní řád.⁸⁶ Norma zde však nevyžaduje, aby bylo jedno z takto získaných občanství občanství české. Nabyde-li dítě momentem narození vícečetné státní občanství s tím, že jedna z takto nabytých státních příslušností je česká, se ve vztahu k určení rozhodného práva podle kritéria státní příslušnosti se v podstatě jedná o obdobnou situaci, která je uvedena v § 28 odst. 1 ZMPS. Zde zákon uvádí pravidlo, jež stanovuje, že má-li osoba v rozhodný okamžik vedle českého občanství i jinou státní příslušnost, rozhodující je ta česká.⁸⁷ Z výše uvedeného lze dovodit, že stanovení rozhodného práva dle § 54 odst. 1 věty druhé ZMPS míří i na situace, kdy ani jedna z nabytých státních příslušností není tuzemská.⁸⁸ Nebylo-li by tomu totiž tak, jednalo by se v podstatě o nadbytečné ustanovení, jelikož by se obsahově překrývalo s § 28 odst. 1. V případě splnění podmínek pro založení pravomoci tuzemského soudu podle § 53 ZMPS tedy, nabyde-li dítě narozením vícečetné státní občanství bez ohledu na to, zda je jedno z nich české, bude v řízení o určení rodičovství aplikována česká právní úprava.

V rámci snahy o docílení nejlepšího zájmu dítěte pak může být dle § 54 odst. 1 věta třetí ZMPS postupováno dle právního řádu státu, v němž měla matka dítěte obvyklý pobyt v době jeho početí.⁸⁹ Takovýto způsob určení rozhodného práva je ovšem poněkud problematický. Časový údaj doby početí lze jen obtížně postavit na jisto. Pokud je navíc na takovéto časové určení zafixováno a dále se od něj odvíjí určení místa obvyklého pobytu, podle něhož má následně být určena aplikovatelná právní úprava, dalo by se toto kritérium považovat za ne příliš šťastné. Komentářová literatura v této souvislosti používá příměr k trestněprávnímu institutu *distanční delikt*, u něhož, není-li jisté kde k právně relevantní skutečnosti došlo, se vychází z kteréhokoli místa, kde k němu dojít mohlo.⁹⁰ Je tedy zřejmé, že co do právní jistoty není tento způsob určení rozhodného práva nejlepší volbou. V této souvislosti by se jakožto vhodnější

⁸⁶ § 54 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁸⁷ § 28 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁸⁸ FIŠEROVÁ, Z. § 54. In: Bříza, P., Břicháček, T., Fišerová, Z., Horák, P., Ptáček, L., Svoboda, J.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 767 s. [cit. 2024-5-21]. Dostupné z: www.beck-online.cz. ISBN 978-80-7400-528-2.

⁸⁹ § 54 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁹⁰ FIŠEROVÁ, Z. § 54. In: Bříza, P., Břicháček, T., Fišerová, Z., Horák, P., Ptáček, L., Svoboda, J.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 767 s. [cit. 2024-5-21]. Dostupné z: www.beck-online.cz. ISBN 978-80-7400-528-2.

nabízelo určení dle obvyklého pobytu matky v době narození dítěte coby mnohem jistější určení času, k němuž by dále měl být zjišťované stanovené kritérium obvyklého pobytu u matky dítěte.

3.2. Postup dle mezinárodních smluv

Jak již bylo zmíněno výše, úpravu rozhodného práva obsahují i dvoustranné smlouvy o právní pomoci, jimiž je ČR vázána a které mají aplikační přednost před zákonem.⁹¹

Úprava obsažená v mezinárodních smlouvách se zde, narozdíl od úpravy mezinárodní pravomoci, tolik nerozchází. Většina bilaterálních smluv o právní pomoci obsahujících kolizní normu pro určení rozhodného práva v řízeních o určení rodičovství, kterými je ČR vázána, jej určuje dle kritéria státní příslušnosti dítěte v době jeho narození bez dalšího, tedy stejný, jako nalezneme v § 54 odst. 1.⁹²

Zbylé mezinárodní smlouvy pravidla pro určení rozhodného práva modifikují – pro přehled jednotlivých pravidel vizte Přílohu č. 1 této práce.

Jak již bylo zmíněno výše, nejčastěji se rozhodné právo zjišťuje dle státní příslušnosti, jíž dítě nabylo narozením. Lze se však setkat i se smlouvami, dle nichž má být rozhodné právo rovněž určeno dle občanství dítěte, není v nich však blíže specifikováno, k jakému momentu se občanství zjišťuje.⁹³ Jako nejvhodnější výklad se zde jeví určení rozhodného práva dle státní příslušnosti dítěte k okamžiku zahájení řízení.

Za zmínku stojí bilaterální smlouva s Polskem,⁹⁴ která jako jediná neopírá zjištění rozhodného práva v řízení o určení rodičovství o osobu dítěte. Dle této smlouvy má být v řízení postupováno dle právního řádu státu, jehož státní příslušnicí byla matka v době narození dítěte. Tento způsob určení rozhodného práva lze označit za poněkud problematický zejména ve vztahu k řízením v nichž je určováno mateřství, nebo bylo-li by určováno otcovství k dítěti, jehož matka je neznámá. Předmětná právní úprava však pro případy, v nichž státní příslušnost matky nelze určit stanovuje alternativní způsob určení rozhodného práva dle místa narození dítěte.

3.3. Navrhovaná evropská úprava rozhodného práva

Jak již bylo zmiňováno, Evropská unie v současné době nedisponuje žádným jednotným právním aktem, který by se zabýval problematikou určování rodičovství. Způsob určení

---

⁹¹ Čl. 10 Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁹² Jedná se konkrétně o ujednání, které má ČR uzavřené s Albánií, Bulharskem, s bývalou Jugoslávií (respektive s Bosnou a Hercegovinou, Černou horou, Chorvatskem, Kosovem, Republikou Severní Makedonie, Slovinskem a Srbskem), Kubánskou republikou, Mongolskem a Vietnamem.

⁹³ Tuto úpravu lze nalézt v bilaterální smlouvě s Rumunskem a s KLDR.

⁹⁴ Čl. 29 Vyhláška č. 42/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních.

rozhodného práva tedy závisí na pravidlech stanovených vnitrostátními právními předpisy mezinárodního práva soukromého, které mohou být mezi státy modifikovány mezinárodními smlouvami. Tento stav však může vést k tomu, že by za rozhodné právo mohlo být určeno více právních řádů, a to v závislosti na tom, který soud (nebo jiný orgán) má ve věci rozhodovat, jelikož pravidla pro stanovení pravomoci vnitrostátních orgánů bývají v jednotlivých vnitrostátních úpravách formulována velmi široce. To samozřejmě vede ke snížení právní jistoty, jelikož výsledek řízení částečně závisí na tom, kde je řízení vedeno, a jak příslušná norma vnitrostátního mezinárodního práva soukromého státu, v němž se řízení odehrává, problematiku určení rozhodného práva upravuje. Není ani vyloučeno, že každý z orgánů dojde k jinému rozhodnutí o aplikovatelné právní úpravě v závislosti na tom, podle jaké úpravy se v řízení postupuje, jelikož jednotlivé právní řády mohou obsahovat zcela protichůdná pravidla určení rozhodného práva.

Nápříklad úprava do Slovinského zákona o mezinárodním právu soukromém (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*),⁹⁵ v článku 43 stanovuje, že řízení o určení rodičovství má být vedeno dle právního řádu státu, jehož občanem je dítě. Německá právní úprava mezinárodního práva soukromého, obsažená v úvodním zákoně k občanskému zákoníku (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche – EGBGB*), pak ve svém článku 19 za rozhodné právo pro řízení o určení rodičovství stanovuje právní řád státu v němž má dítě obvyklý pobyt, alternativně pak připouští určení rozhodného práva dle státní příslušnosti rodičů.⁹⁶ Estonský zákon o mezinárodním právu soukromém (*Rahvusvahelise eraõiguse seadus*) ve svém § 62 za rozhodné právo označuje právo místa obvyklého pobytu dítěte v době jeho narození, eventuálně dle místa obvyklého pobytu osoby, jejíž rodičovství má být v řízení určeno.⁹⁷ Polský zákon o mezinárodním právu soukromém (*Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe*),⁹⁸ ve svém článku 55 odst. 1 za rozhodné právo pro řízení o určení rodičovství určuje právo státu, jehož občanem je dítě v momentě narození.

Z výše uvedených příkladů je zřejmé, že úprava určení rozhodného práva pro řízení o určení rodičovství je v rámci vnitrostátních úprav mezinárodního práva soukromého v rámci Evropské

---

⁹⁵ SLOVINSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 56/99, *Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*. 1999. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije, <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO1258>.

⁹⁶ SPOLSKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO. *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche*. 1997 [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: Bundesministerium der Justiz, <https://www.gesetze-im-internet.de/bgbeg/BJNR006049896.html#BJNR006049896BJNG032901360>.

⁹⁷ ESTONSKO. *Rahvusvahelise eraõiguse seadus*. 2002. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: Riigi Teataja, <https://www.riigiteataja.ee/akt/126062017031?leiaKehtiv>.

⁹⁸ POLSKO. *Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe*. 2011. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: Kancelaria Sejmu, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20110800432/T/D20110432L.pdf>.

unie nejednotná. Některé evropské právní úpravy navíc dokonce stále rozlišují mezi dětmi narozenými v manželství a mimo ně, na tuto skutečnost pak navazují odlišná pravidla vnitrostátního mezinárodního práva soukromého v řízení o určení rodičovství. Příkladem se jedná o příslušnou právní úpravu Řecka,⁹⁹ Lucemburska¹⁰⁰ nebo Rakouska.¹⁰¹

Ve světle výše uvedeného je zřejmé, že Návrh nařízení může přinést značné zjednodušení a zpřehlednění pravidel pro řízení o určení rodičovství s mezinárodním prvkem, jakož i větší právní jistotu účastníků řízení. Bylo-li by například určováno rodičovství k dítěti s obvyklým pobytem v Německu, jež narozením nabylo státní příslušnost jak českou, tak německou, záviselo by určení rozhodného práva na tom, ve kterém státě (respektive na základě normy kterého státu – vizte výše) by bylo rozhodné právo určováno. Pokud by ve shora popsané věci rozhodoval český soud, určil by dle § 54 odst. 1 ZMPS za rozhodné právo tuzemský právní řád. Pokud by však bylo řízení vedeno v Německu, rozhodným právem by dle článku 19 EGBGB¹⁰² byl určen právní řád německý. Jednotná evropská úprava by toto riziko odstranila tím, že by přinesla sjednocení pravidel pro určení rozhodného práva, jež by platila ve všech členských státech stejně.

Návrh nařízení se tak ve své Kapitole III, nadepsané „Rozhodné právo“ snaží o sjednocení pravidel tak, aby byla zvýšena předvídatelnost a větší právní jistota v řízeních o určení rodičovství s mezinárodním prvkem.¹⁰³ Článek 16 Návrhu nařízení hovoří o univerzální povaze rozhodného práva určeného v souladu s Návrhem nařízení. To se tedy použije vždy nehledě na to, zda se jedná o právo členského státu nebo třetí země.¹⁰⁴ Následující článek 17 v sobě nese konkrétní kritéria, podle nichž má být rozhodné právo určeno. Za rozhodné právo označuje v první řadě právní řád místa obvyklého pobytu matky dítěte, nelze-li tento určit, má být postupováno dle práva státu narození dítěte.¹⁰⁵ Návrh nařízení tedy zavádí způsob určení rozhodného práva odlišný od úpravy ZMPS.

Odstavec 2 článku 17 pak stanoví, že vedlo-li takto stanovené rozhodné právo k určení rodičovství pouze jednoho z rodičů, může být pro řízení o určení rodičovství druhého z rodičů

⁹⁹ PORTÁL EVROPSKÉ E-JUSTICE. Právo kterého státu se použije? Řecko. Online. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/340/CS/which_country_s_law_applies?GREECE&member=1.

¹⁰⁰ PORTÁL EVROPSKÉ E-JUSTICE. Právo kterého státu se použije? Lucembursko. Online. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/340/CS/which_country_s_law_applies?LUXEMBOURG&member=1.

¹⁰¹ PORTÁL EVROPSKÉ E-JUSTICE. Právo kterého státu se použije? Rakousko. Online. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/340/CS/which_country_s_law_applies?AUSTRIA&member=1.

¹⁰² SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO. Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche. 1997 [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: Bundesministerium der Justiz, <https://www.gesetze-im-internet.de/bgbeg/BJNR006049896.html#BJNR006049896BJNG032901360>.

¹⁰³ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁰⁴ Čl. 16 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁰⁵ Čl. 17 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

stanoveno rozhodné právo podle státní příslušnosti tohoto druhého rodiče nebo dle místa narození dítěte.¹⁰⁶ Kodifikaci kritérií pro určení rozhodného práva pro určení rodičovství druhého rodiče je třeba vykládat alternativně. Důvodová zpráva k Návrhu nařízení upřesňuje, že se typicky jedná o situace, kdy je rodičovství určováno ke genetickému rodiči v případě stejnopohlavního páru. Druhý z rodičů se tak může domoci určení svého rodičovství ve zvláštním řízení¹⁰⁷ – článek 17 odst. 2 pak stanovuje pravidla pro určení rozhodného práva v takovémto řízení.

Při zjevné neslučitelnosti ustanovení cizího právního řádu, jenž by byl dle Návrhu nařízení určen rozhodným právem, s veřejným pořádkem místa sudiště, může být dle článku 22 odstavec 1 jeho uplatnění odepřeno. Při takovémto odepření použití cizího práva však musí být dle článku 22 odstavec 2 dodržena pravidla stanovená článkem 21 Listiny základních práv Evropské unie, který zakotvuje právo na zákaz diskriminace.¹⁰⁸ Toto ustanovení Návrhu nařízení míří na případy, kdy by soud členského státu o článek 22 odstavec 1 opíral odepření aplikace ustanovení práva cizího státu umožňující založení rodičovství stejnopohlavního páru.¹⁰⁹

Pro odstranění pochybností ohledně zpětného a dalšího odkazu obsahuje Návrh nařízení v Kapitole III, v níž se zabývá určením rozhodného práva v řízeních o určení rodičovství, článek 21, ve kterém zpětný a další odkaz výslovně vylučuje.¹¹⁰ Není tedy nutné vypořádávat se s otázkou, zda při příkázání použití konkrétního cizího právního řádu skrze Návrh nařízení použít pouze hmotněprávní úpravu takto určeného právního řádu, nebo zda má být aplikována vnitrostátní kolizní norma.¹¹¹ Podle článku 21 mají být v řízení o určení rodičovství aplikovány právní normy právního řádu určeného dle Návrhu nařízení s výjimkou ustanovení mezinárodního práva soukromého tohoto státu. Úprava tedy směřuje na aplikaci hmotné úpravy poukázaného právního řádu za současného vyloučení aplikace jeho kolizních norem.

---

¹⁰⁶ Čl. 17 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁰⁷ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁰⁸ Čl. 22 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁰⁹ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹¹⁰ Čl. 21 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹¹¹ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. *Mezinárodní právo soukromé*. 9. vydání. *Právníké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 9788073808891, s. 157.

Pro úplnost je třeba zmínit, že Návrh nařízení se nezabývá otázkou získávání státní příslušnosti, tato problematika tedy zůstává plně pod kontrolou jednotlivých vnitrostátních úprav členských států.¹¹²

Ve vztahu k zakotvení jednotné úpravy problematiky rozhodného práva je v rámci procesu přijímání Návrhu nařízení diskutovaná skutečnost, že k určování a uznávání rodičovství dochází nejhojněji před správními orgány – matričními úřady. Dle informací poskytnutých MSP se některé členské státy staví poměrně opatrně k tomu, že by ve smyslu článku 17 Návrhu nařízení mělo být na tyto správní orgány uvaleno břímě aplikace cizího práva, coby práva rozhodného v daném řízení.¹¹³

3.4. Aplikace cizího práva českými soudy

Ve světle výše popsaných způsobů určení rozhodného práva je tedy zřejmé, že může nastat situace, kdy je sice k rozhodování dána pravomoc českého soudu ve smyslu § 53 ZMPS, aplikováno však má být právo jiného státu. Tuzemský soud se tedy musí vypořádat s tím, že musí postupovat dle normy jiného právního řádu dle § 23 a n. ZMPS.

Při postupu podle cizího práva českým soudem je důležitá jeho aplikace ex officio. Dále pak skutečnost, že má-li být takovéto právo užito, je třeba s ním nakládat jako s právem, nejedná se tudíž o skutečnost, jež by měla být dokazována.¹¹⁴ Obecně tedy dle nauky platí zásada *iura novit curia*, v českém překladu „soud zná právo“, která je v soudních řízeních uplatňována ve vztahu k tuzemskému právnímu řádu i ve vztahu k právu cizímu. Nejvyšší soud však ve svém poměrně nedávném rozhodnutí ze dne 28. 08. 2018 pod sp. zn. 30 Cdo 5552/2017 připouští možnost zjišťovat cizí právo skrze znalecký posudek z oboru právních vztahů, přičemž takovýto znalecký posudek následně nebude mít povahu listinného důkazu.¹¹⁵ Při aplikaci cizího práva českým soudem je nutno dbát na to, aby nedošlo k pouhému vytržení určitého institutu z daného právního řádu, nýbrž je potřeba na něj nahlížet komplexně za aplikace všech souvisejících předpisů cizího práva, tedy jak soukromoprávních, tak veřejnoprávních, kterými se má právní

---

¹¹² Morávková, MORÁVKOVÁ, Jitka. K návrhu nařízení Evropské komise o příslušnosti, použitelném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin v oblasti rodičovství a vytvoření Evropského certifikátu rodičovství. Online. Rodinné listy (Wolters Kluwer). Roč. 2023. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/320323/1/2>.

¹¹³ Informace poskytnutá dne 6. 8. 2024 Mgr. Alenou Grüter Vostalovou, působící na MSP.

¹¹⁴ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. *Mezinárodní právo soukromé*. 9. vydání. *Právníké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 9788073808891. s. 189.

¹¹⁵ Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 22.08.2018 sp. zn. 30 Cdo 5552/2017.

poměr ve světle cizího práva řídit a vykládat jej s ohledem na ustálenou judikaturu daného státu.¹¹⁶

Použití cizího práva tuzemskými soudy ale má svá omezení.¹¹⁷ Primárně je to překážka ve formě nutně použitelných ustanovení právních předpisů dle § 3 ZMPS, která mají být použity vždy, nehledě na určené rozhodné právo, a jsou jimi především normy veřejného práva.¹¹⁸ Za takové právní normy, jež budou aplikovány nehledě na postup dle právního řádu jiného státu lze označit například úpravu matričního zákona¹¹⁹ ohledně zápisu údajů do knihy narození.

Sekundárně jsou pak dána omezení ve formě výhrady veřejného pořádku ve smyslu § 4 ZMPS, jejímž smyslem je ochrana před nežádoucími účinky aplikace cizího práva, nikoli však odepřením aplikace cizího právního řádu v celém jeho rozsahu, ale pouze konkrétního ustanovení, s nímž mohou být nežádoucí následky spojeny.¹²⁰ Limity aplikace cizího práva dle § 3 a § 4 ZMPS lze chápat jako překážky právní. § 23 odst. 5 vedle těchto překážek zakotvuje ještě další možné omezení v aplikaci cizího práva českým soudem, a to časové¹²¹ předmětné ustanovení totiž stanoví, že „*Jestliže se nepodaří v přiměřené době zahraniční právo zjistit nebo je-li to nemožné, použije se české právo*“.¹²² Komentářová literatura se zabývá otázkou, jak vykládat pojem *přiměřená doba* a dochází k závěru, že není vhodné takovéto časové určení zobecňovat, jelikož je nutné jej vykládat v každém jednotlivém případě s ohlednutím na všechny aspekty daného řízení. Takovými aspekty může být například jeho podobnost s právním řádem České republiky (má-li být například v řízení použito anglosaského právního řádu bude přiměřená doba delší, nežli při aplikaci právního řádu, jež se tuzemskému podobá, jako je například právní řád sousedního Německa), nebo skutečnost, zda má ČR s daným státem uzavřenou mezinárodní smlouvu o poskytování informací o cizím právu (vizte například článek 2 Smlouvy o právní pomoci s Polskem,¹²³ článek 3 Smlouvy o právní pomoci uzavřené

---

¹¹⁶ ZAVADILOVÁ, M., BELLOŇOVÁ, P. § 23. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-17]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ PAUKNEROVÁ, M. § 3. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-16]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹¹⁹ § 14 Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

¹²⁰ PAUKNEROVÁ, M. § 4. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-16]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²¹ ZAVADILOVÁ, M., BELLOŇOVÁ, P. § 23. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-17]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²² § 23 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

¹²³ Čl. 2 Vyhláška č. 42/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních.

s Francií,¹²⁴ nebo článek 8 a.n. Smlouvy o právní pomoci s Rakouskem)¹²⁵ nebo četnost s jakou se tuzemské soudy setkávají s aplikací toho konkrétního právního řádu. Aplikace tuzemského práva dle § 23 odst. 5 ZMPS pak musí být příslušným soudem řádně odůvodněna.¹²⁶

---

¹²⁴ Čl. 3 Vyhláška č. 83/1985 Sb., o Smlouvě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních.

¹²⁵ Čl. 8 Vyhláška č. 9/1963 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o vzájemném právním styku ve věcech občanskoprávních, o listinách a o právních informacích se Závěrečným protokolem.

¹²⁶ ZAVADILOVÁ, M., BELLOŇOVÁ, P. § 23. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-17]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

4. Uznání a výkon rozhodnutí

Pravomocné rozhodnutí orgánu jiného státu o určení rodičovství nemá v České republice bez dalšího právní účinky. Neexistuje-li mezi zúčastněnými státy ujednání o vzájemném uznávání, nebo podobný právní akt, musí dojít k uznání rozhodnutí v řízení před příslušným vnitrostátním soudem. Takové uznání pak fakticky znamená přiznání stejných právních účinků, jaké mají rozhodnutí vydaná vnitrostátními orgány.¹²⁷

Na řízení o určení rodičovství nedopadá nařízení Brusel II ter, ani žádná jiná unijní úprava, která by se zabývala uznáváním a výkonem rozhodnutí. ČR pak co do úpravy uznávání a výkonu rozhodnutí, není vázána žádnou vícestrannou mezinárodní smlouvou, jež by úpravu uznávání rozhodnutí o určení rodičovství obsahovala.¹²⁸ V řízení je tudíž třeba řídit se příslušnými ustanoveními ZMPS eventuálně dvoustranných mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika v předmětné problematice vázána a které mají před úpravou ZMPS přednost.

4.1. Vnitrostátní úprava ZMPS

Problematiku uznávání pravomocných cizích rozhodnutí obsahuje § 55 ZMPS, resp. § 51 a § 52 ZMPS upravující uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských, která mají být na uznání rozhodnutí v řízeních o určení rodičovství užitá obdobně. Jedná se o lex specialis k obecné úpravě uznávání cizích rozhodnutí, kodifikované v ustanoveních § 14 - § 16 ZMPS. Dle § 14 ZMPS mohou mít v ČR účinnost cizí rozhodnutí, která by v rámci vnitrostátního řízení vydávaly tuzemské soudy nebo jiné příslušné úřady, pokud v místě jejich vydání nabyly právní moci a došlo-li následně k jejich uznání v řízení před příslušným orgánem ČR.¹²⁹

4.1.1. Uznání rozhodnutí, je-li účastníkem řízení státní občan ČR

Odstavec první § 55 ZMPS hovoří o situacích, kdy je uznáváno cizí pravomocné rozhodnutí v řízení, v němž je alespoň jeden z účastníků státním příslušníkem ČR. Jak již bylo zmíněno výše, pro takovéto řízení má být obdobně užitá úprava § 51 ZMPS.¹³⁰ K uznání rozhodnutí pak má dojít rozsudkem Nejvyššího soudu vydaným ve zvláštním řízení. Je tedy vyloučeno, aby bylo uznání rozhodnutí projednáno v mezích jiného řízení jakožto předběžná

---

¹²⁷ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. *Mezinárodní právo soukromé*. 9. vydání. *Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 9788073808891. s. 394

¹²⁸ NEJVYŠŠÍ SOUD. Uznávání cizích rozhodnutí v České republice. Online. 2018. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~Uznavanicizichrozhodnuti.

¹²⁹ § 14 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

¹³⁰ § 55 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

otázka.¹³¹ Nejvyšší soud v rámci takového řízení posoudí splnění podmínek § 14 ZMPS (nabytí právní moci rozhodnutí) a zda uznání předmětného cizího rozhodnutí nebrání žádná z překážek uvedených v § 15 odst. 1 písm. a) až e) – těmi jsou například „[...] skutečnost, že věc náleží do výlučné pravomoci českých soudů, nebo že je v téže věci v současné době vedeno řízení u českého soudu.“¹³²

K uznání rozhodnutí dochází na návrh, k jehož podání jsou oprávněni účastníci původního řízení, ve kterém bylo uznávané rozhodnutí vydáno. Dále pak ti, kteří prokážou právní zájem na takovémto uznání.¹³³ Do předmětného řízení následně může vstoupit i Nejvyšší státní zastupitelství, je-li to ve veřejném zájmu.¹³⁴

4.1.2. Uznání pravomocného cizího rozhodnutí státu, jehož občany jsou účastníci řízení, nebo které již bylo v domovském státě účastníků řízení uznáno

Úprava § 55 ZMPS co do uznávání cizích pravomocných rozhodnutí rozlišuje řízení, v nichž je alespoň jeden z účastníků občanem ČR dle § 55 odst. 1 ZMPS. Zde má být přiměřeně užitá úprava § 51 ZMPS (vizte výše) a řízení dle § 55 odst. 2, v nichž je uznáváno rozhodnutí státu, jehož jsou všichni účastníci řízení v rozhodné době občany, nebo rozhodnutí, vydané jiným státem, než jehož jsou účastníci řízení občany, avšak v jejich domovském státě je toto rozhodnutí uznáváno. Na tato řízení pak má být přiměřeně užitá úprava § 52 ZMPS.¹³⁵

V případě postupu dle § 55 odst. 2 ZMPS (resp. § 52 ZMPS) oproti postupu dle § 55 odst. 1 ZMPS (resp. § 51 ZMPS) není vyžadováno další řízení. Právní účinky jsou takovému rozhodnutí přiznávány automaticky a je k němu přistupováno jako by šlo o rozhodnutí tuzemské.¹³⁶ Přezkoumává se však splnění podmínek jako je nabytí právní moci nebo zdali účastníci řízení skutečně byli v rozhodné době občany státu, o jehož rozhodnutí se jedná, respektive státu, v němž bylo předmětné rozhodnutí vydané orgánem státu jiného, uznáno.¹³⁷ Časové určení pro

---

¹³¹ ZAVADILOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M. § 51 [Uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-21]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³² § 15 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

¹³³ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. *Mezinárodní právo soukromé*. 9. vydání. *Právníké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 9788073808891. s. 401.

¹³⁴ ZAVADILOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M. § 51 [Uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-21]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹³⁵ § 55 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

¹³⁶ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. *Mezinárodní právo soukromé*. 9. vydání. *Právníké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 9788073808891, s. 401.

¹³⁷ Tamtéž.

zkoumání státního občanství účastníků řízení, označené jako *rozhodná doba*, formulované v § 52 odst. 1 ZMPS míří na dobu vydání cizího rozhodnutí.¹³⁸

Předmětné ustanovení však míří i na případy, kdy je občanem státu, jehož rozhodnutí je v řízení uznáváno pouze jeden z účastníků, nebo dokonce žádný z nich, za předpokladu, že bylo rozhodnutí uznáno i v domovských státech účastníků.¹³⁹

Je-li účastník řízení v rozhodné době občanem více než jednoho státu, je klíčová ta státní příslušnost, kterou z nich získal jako poslední. V případě, že v rozhodné době není občanem žádného státu, považuje se pro účely řízení za státního příslušníka místa, v němž má v rozhodném období obvyklý pobyt nebo se v něm v rozhodné době zdržuje. Pokud nelze občanství účastníka zjistit, je považován za občana České republiky. V takovém případě pak musí být vedeno řízení před Nejvyšším soudem ČR dle § 55 ZMPS (resp. § 51 ZMPS).¹⁴⁰ Jelikož úprava § 51, ani § 52 ZMPS neupravuje situaci, kdy v některém z domovských států účastníků řízení nemůže být rozhodnutí uznáno, je třeba pro takovéto případy v rámci uznání cizího rozhodnutí o určení rodičovství postupovat podle obecného ustanovení o uznávání cizích rozhodnutí v nemajetkových věcech § 16 odst. 2 ZMPS.¹⁴¹

4.1.3. Postup před Nejvyšším soudem

Je-li o rozsudku cizího pravomocného rozhodnutí o určení rodičovství vedeno řízení ve smyslu § 55 ZMPS, tedy je-li jedním z účastníků řízení státní občan ČR, je k tomuto řízení, jak již bylo vymezeno výše, věcně příslušný Nejvyšší soud ČR. Řízení se zahajuje na návrh, ke kterému musí být připojeny všechny předepsané přílohy, jež musí obsahovat příslušná ověření.

Pro úplnost je třeba doplnit, že sám Nejvyšší soud v této věci na svých webových stránkách hovoří o řízení o určení otcovství.¹⁴² Ve smyslu § 426 ZŘS, však lze úpravu vztáhnout i na případy, kdy by bylo uznáváno mateřství. Nehledě na to, že příslušné ustanovení ZMPS, na základě něhož má být řízení vedeno, hovoří o uznávání cizích pravomocných rozhodnutí ve vztahu k rodičovství, nikoli jen otcovství.

---

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ ZAVADILOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M. § 52 [Uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských v dalších případech]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-22]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² NEJVYŠŠÍ SOUD. Uznávání cizích rozhodnutí v České republice. Online. 2018. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~Uznavanicizichrozhodnuti.

4.1.4. Přezkum uznávaného rozhodnutí

V návaznosti na vymezení možných účastníků řízení dle § 55 (resp § 51) ZMPS je ve smyslu podmínek uvedených v Kapitole 1 této práce zřejmé, že řízení o uznání pravomocného cizího rozhodnutí je řízením nesporným. Nejvyšší soud o uznání cizího pravomocného rozhodnutí rozhoduje dle § 51 odst. 2 ZMPS rozsudkem s tím, že nemusí ve věci nařídit jednání. Pokud dojde k zamítnutí návrhu na uznání cizího rozhodnutí, může být zahájeno řízení o předmětném určení rodičovství před vnitrostátním soudem.¹⁴³ To judikoval i Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 27. 8. 1987 vydaném pod. sp. zn. Cpjf 27/86, ve kterém vyjádřil názor, že skutečnost, že bylo zamítnuto uznání rozhodnutí o rozvodu manželství, není překážkou k jeho projednání tuzemskými soudy za předpokladu, že alespoň jeden z účastníků řízení je státním příslušníkem ČR.¹⁴⁴ Zamítavé rozhodnutí tedy nezakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté (*res iudicata*).¹⁴⁵

Ve svém rozhodování pak soud neposuzuje, zda cizí soud postupoval tak, jak by bylo postupováno v rámci tuzemského řízení dle příslušných norem občanského práva procesního (v tomto případě dle patřičných ustanovení ZŘS). Zkoumá však, zda byl postup a rozhodnutí příslušného soudu v souladu s právní úpravou státu, ve kterém bylo řízení vedeno.¹⁴⁶

Dále je posuzováno, zda uznání rozhodnutí nebrání některá z podmínek uvedených v § 15 odst. 1 písm. a) až e)¹⁴⁷ Vzájemnost uznávání rozhodnutí dle § 15 odst. 1 písm. f) ZMPS není v řízení o určení rodičovství podle komentářové literatury podmínkou pro uznání, a to ani v případě, že je jeden z účastníků řízení českým občanem, ač z textu ustanovení vyplývá opak.¹⁴⁸

---

¹⁴³ ZAVADILOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M. § 51 [Uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-21]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁴⁴ Stanovisko (Rc) Nejvyšší soud ČR – kolegium ze dne 27. 08. 1987 sp. zn. Cpjf 27/86.

¹⁴⁵ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. *Mezinárodní právo soukromé*. 9. vydání. *Právníké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 9788073808891, s. 401.

¹⁴⁶ ZAVADILOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M. § 51 [Uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-21]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁴⁷ § 15 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

¹⁴⁸ ZAVADILOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M. § 51 [Uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-21]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

4.1.5. Uznání cizího rozhodnutí o určení rodičovství dvou osob stejného pohlaví a výhrada veřejného pořádku

Otázkou odeprání uznání cizího pravomocného rozhodnutí z důvodu výhrady veřejného pořádku se ve své rozhodovací praxi zabýval Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 29. 6. 2017 vydaném pod sp. zn. I. ÚS 3226/16-2. Ústavní soud zde přezkoumává rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2016 vydané pod sp. zn. 28 Ncu 187/2015-6 o zamítnutí návrhu na uznání cizího pravomocného rozhodnutí o určení rodičovství pro rozpor s veřejným pořádkem dle § 15 odst. 1 písm. e) ZMPS. Nejvyšší soud se v řízení zabýval uznáním rozsudku Vrchního soudu členského státu Spojených států amerických Kalifornie pro oblast Los Angeles (Superior Court of the State of California for the County of Los Angeles), kterým bylo určeno rodičovství dvou osob stejného pohlaví k dítěti narozenému náhradní matce.¹⁴⁹ O uznání předmětného rozhodnutí Kalifornského Vrchního soudu již bylo před Nejvyšším soudem v minulosti rozhodováno, a to rozsudkem ze dne 22. 5. 2015 vydaným pod sp. zn. 28 Ncu 251/2014-13. Uznáno však bylo jen z části, a to co do výroku kterým se určuje otcovství jen jednoho z navrhovatelů k nezletilému, narozenému surogátní matce.¹⁵⁰

V pozdějším řízení se navrhovatelé u Nejvyššího soudu domáhali uznání rodičovství i druhého z rodičů (jak určil kalifornský soud).¹⁵¹ Uznání rodičovství druhého z navrhovatelů by však podle názoru Nejvyššího soudu odpovídalo stavu společného osvojení dítěte stejnopohlavním párem, které tuzemský právní řád nepřipouští,¹⁵² a to s odkazem § 800 NOZ podle něhož mohou být osvojiteli jen manželé, jeden z manželů, nebo výjimečně pak jiná osoba s tím, že nebude do matriky uveden zápis ohledně osoby druhého rodiče.¹⁵³ V tomto Nejvyšší soud shledal rozpor s veřejným pořádkem ve smyslu § 15 odst. 1 písm. e) ZMPS a doplnil, že se jedná o problematiku, jež by měla být primárně řešena na poli legislativy, nikoli skrze rozhodovací praxi soudů.¹⁵⁴

Nálezem ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 3226/16-2 došlo ke zrušení rozhodnutí Nejvyššího soudu vydaného pod sp. zn. 28 Ncu 187/2015-6 pro rozpor s právem nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu článku 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte a s právem na rodinný život ve smyslu článku 10 odst. 2 LZPS. Ústavní soud se v nálezu zabýval otázkami existence rodinného života, nejlepšího zájmu dítěte, práva na rodinný život a práva nebýt diskriminován v právu na respektování rodinného života, která ve své ústavní stížnosti navrhovatelé (stěžovatelé) namítají.

¹⁴⁹ Nález (ÚS) Ústavní soud – senát ze dne 29.06.2017 sp. zn. I. ÚS 3226/16 - 2.

¹⁵⁰ Rozsudek (NS) Nejvyšší soud ze dne 18.07.2016 sp. zn. 28 Ncu 251/2014-13.

¹⁵¹ Rozsudek (NS) Nejvyšší soud ze dne 18.07.2016 sp. zn. 28 Ncu 187/2015.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ § 800 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁵⁴ Rozsudek (NS) Nejvyšší soud ze dne 18.07.2016 sp. zn. 28 Ncu 187/2015.

V rozhodnutí pak Ústavní soud dochází k závěrům, které mají zásadní vliv pro následnou rozhodovací praxi Nejvyššího soudu co do uznávání cizích rozhodnutí o určení rodičovství.¹⁵⁵

Prvním ze závěrů je ten, že „[...] v případě soudního rozhodování o dětech nelze upřednostňovat abstraktní principy před nejlepším zájmem dítěte v konkrétním případě.“¹⁵⁶ Těmito abstraktními principy je myšlena výhrada veřejného pořádku podle § 15 odst. 1. písm. e) ZMPS, respektive *veřejný pořádek* jakožto právem blíže nedefinovaný pojem, na jehož základě má být uznání cizího rozhodnutí, jímž je určeno rodičovství dvou osob stejného pohlaví, v ČR odepřeno. Ústavní soud poukazuje na absurdnost situace, kdy, je-li předmět řízení v souladu s ústavním pořádkem ČR (jak ÚS v tomto řízení shledal, vizte níže), nemůže být namítán rozpor s veřejným pořádkem ve smyslu § 15 odst. 1. písm. e) ZMPS. Navíc podotýká, že rozpor s veřejným pořádkem musí být „zjevný“. Musí tedy pro důvodné uplatnění této výhrady představovat reálné ohrožení některého z fundamentálních zájmů společnosti.¹⁵⁷

Ústavní soud dále konstatuje, že odepřením uznání předmětného rozhodnutí, jímž se určuje rodičovství stejnopohlavního páru, za okolností, kdy mezi účastníky řízení jak materiálně, tak formálně (skrze surogátní mateřství), vznikl rodinný život. Odepření tak není slučitelné s ochranou nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu článku 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Došlo-li k založení rodinného života v souladu se zákonem (tedy legálním způsobem, byť dle právního řádu jiného státu), má být dle názoru Ústavního soudu tento rodinný život respektován a chráněn všemi dostupnými prostředky pro ochranu rodiny a dítěte.¹⁵⁸

V závěru svého rozhodnutí Ústavní soud podotýká, že ač tuzemský právní řád osvojení dítěte stejnopohlavními páry nepřipouští, na což se ostatně ve svém zamítavém rozsudku odvolává Nejvyšší soud, není v českém právním řádu rodičovství dvou osob stejného pohlaví úplně vyloučeno. Ústavní soud tímto konstatováním odkazuje na skutečnost, že, podstoupí-li jeden z rodičů dítěte změnu pohlaví ve smyslu § 29 NOZ, není touto změnou dotčeno jeho rodičovství k dítěti – nastává tak fakticky situace, kdy jsou rodiči společného dítěte dvě osoby stejného pohlaví. Připouští-li tedy právní řád takto vzniklé rodičovství dvou osob stejného pohlaví, nemůže být uznání rodičovství stejnopohlavního páru v rozporu s veřejným pořádkem, jak dovodil Nejvyšší soud.¹⁵⁹

Jak již bylo zmíněno výše, nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2017 vydaný pod sp. zn. I. ÚS 3226/16-2 má zásadní význam pro rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, co do uznávání

---

¹⁵⁵ Nález (ÚS) Ústavní soud – senát ze dne 29.06.2017 sp. zn. I. ÚS 3226/16–2.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Tamtéž.

cizích rozhodnutí o určení rodičovství, kde navrhovateli jsou osoby stejného pohlaví, jejichž rodičovství ke společnému dítěti má být Nejvyšším soudem uznáno. Mezi nejnovější taková rozhodnutí patří např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2022 vydaný pod sp. zn. 20 Ncu 121/2022, rozsudek ze dne 17. 7. 2023 vydaný pod sp. zn. 20 Ncu 82/2023, nebo rozsudek ze dne 10. 1. 2024 vydaný pod sp. zn. 20 Ncu 198/2023.

Na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu nic nezměnilo ani pozdější plenární rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2020 vydané pod sp. zn. Pl. ÚS 6/20 kde Ústavní soud judikoval, že není v rozporu s ústavním pořádkem pro účely uznání rozhodnutí o osvojení dítěte ve smyslu § 63 odst. 1 ZMPS požadovat soulad uznávaného rozhodnutí s právním řádem ČR.¹⁶⁰ To ostatně podotýká sám Nejvyšší soud ve výše zmíněném rozhodnutí pod sp. zn. 20 Ncu 121/2022, ve kterém konstatuje, že novější nálezy ústavního soudu má být aplikován pouze na případy osvojení dítěte stejnopohlavním párem – tedy postup dle § 63 ZMPS, nikoli však na určení rodičovství ve smyslu § 55 ZMPS, kterého se týká výše rozebírané rozhodnutí Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 3226/16-2.¹⁶¹

4.1.6. Možnost řádného opravného prostředku proti rozsudku o uznání cizího pravomocného rozhodnutí a právní účinky rozhodnutí

Proti rozsudku Nejvyššího soudu, kterým se řízení o uznání cizího pravomocného rozhodnutí končí, není přípustné odvolání.¹⁶² Po nabytí právní moci rozsudku, má takto uznané rozhodnutí v ČR stejné účinky jako rozsudek tuzemského soudu s tím, že působí *ex tunc*.¹⁶³

Ve světle judikatury Ústavního soudu pak lze dovodit, že právní účinek *ex tunc* takto uznaného rozhodnutí míří na moment, kterým došlo k založení rodičovství cizím rozhodnutím. Tedy že právní účinky nepočínají momentem nabytí právní moci rozhodnutí Nejvyššího soudu o uznání původního cizího rozhodnutí, ale nejsou přiznány ani například k okamžiku narození nebo početí dítěte. Právní účinky jsou tedy dány k momentu, při kterém bylo o obsahu řízení rozhodnuto v původním zahraničním řízení. Ústavní soud totiž ve svém nálezu pod sp. zn. I. ÚS 2503/11 ze dne 20. 12. 2011 vyjádřil názor, že řízení o určení rodičovství¹⁶⁴ je svou povahou

---

¹⁶⁰ Nález (ÚS) Ústavní soud – plénum ze dne 15.12.2020 sp. zn. Pl. ÚS 6/20 - 1.

¹⁶¹ Rozsudek (Re) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 18.10.2022 sp. zn. 20 Ncu 121/2022.

¹⁶² ZAVADILOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M. § 51 [Uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ M. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-3-21]. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ Ústavní soud hovoří o určování otcovství, dle § 426 ZŘS má být úprava otcovství přiměřeně užito i na mateřství (pozn. autorky).

řízením o osobním stavu, rozhodnutí vydaná v těchto řízeních pak mají konstitutivní povahu, tedy právní účinky ex nunc.¹⁶⁵

4.2. Dvoustranné mezinárodní smlouvy upravující uznávání cizích pravomocných rozhodnutí

Česká republika je vázána mnoha dvoustrannými smlouvami o právní pomoci, které mají před úpravou obsaženou v § 55 ZMPS přednost.¹⁶⁶ Ne všechny tyto uzavřené smlouvy však úpravu uznávání cizích pravomocných rozhodnutí obsahují. Neobsahuje-li daná bilaterální smlouva vzájemné uznávání rozhodnutí je potřeba postupovat dle pravidel vnitrostátního mezinárodního práva soukromého. Úprava obsažená v ZMPS se ovšem neuplatní pro pravomocná rozhodnutí o určení rodičovství vydaná soudem nebo jiným příslušným orgánem Albánie,¹⁶⁷ Běloruska,¹⁶⁸ Gruzie,¹⁶⁹ Kyrgyzstánu,¹⁷⁰ Maďarska,¹⁷¹ Moldavska,¹⁷² Mongolska,¹⁷³ Polska,¹⁷⁴ Ruska¹⁷⁵ a Ukrajiny.¹⁷⁶ V případě, kdy je rozhodnutí o určení rodičovství vydáno jedním z těchto států (respektive jeho příslušným orgánem) dochází automaticky k jeho uznání, a to bez nutnosti vést zvláštní řízení před Nejvyšším soudem a vydávat rozsudek o uznání takového rozhodnutí.¹⁷⁷

---

¹⁶⁵ Usnesení (ÚS) Ústavní soud – senát ze dne 20.12.2011 sp. zn. I. ÚS 2503/11 - 1.

¹⁶⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Dvoustranné smlouvy. Online. [cit. 2024-06-03]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>.

¹⁶⁷ Čl. 40 Vyhláška č. 97/1960 Sb., o Smlouvě mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

¹⁶⁸ Čl. 53 Vyhláška č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

¹⁶⁹ Tamtéž.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Čl. 56 Sdělení č. 63/1990 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů v občanských, rodinných a trestních věcech.

¹⁷² Čl. 53 Vyhláška č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

¹⁷³ Čl. 57 Vyhláška č. 106/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

¹⁷⁴ Čl. 52 Vyhláška č. 42/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních.

¹⁷⁵ Čl. 53 Vyhláška č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

¹⁷⁶ Čl. 52 Sdělení č. 123/2002 Sb.m.s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech.

¹⁷⁷ NEJVYŠŠÍ SOUD. Uznávání cizích rozhodnutí v České republice. Online. [cit. 2024-06-03]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~Uznavanicizichrozhodnuti.

4.3. Uznávání pravomocných rozhodnutí a veřejných listin dle Návrhu nařízení

Návrh nařízení o rodičovství staví navrhovanou úpravu uznávání rozhodnutí a veřejných listin vydaných v členských státech, jež je upravena v Kapitole IV Návrhu nařízení, na principu vzájemné důvěry v právní řád jednotlivých členských států, ke kterému má přispět Návrhem nařízení zavedená jednotná úprava soudní pravomoci a rozhodného práva.¹⁷⁸ Návrh ve svém článku 29 hovoří o potvrzení o soudním rozhodnutí, které by měla strana, domáhající se uznání rozhodnutí předkládat společně s kopií předmětného rozhodnutí s cílem zjednodušit orientaci v uznávaném rozhodnutí.¹⁷⁹ Takovéto potvrzení by měl vydávat soud, který v původním řízení o určení rodičovství rozhodoval, a to na návrh a ve stejném jazyce, jakým bylo vydáno rozhodnutí.¹⁸⁰

Článek 31 obsahuje výčet důvodů k odepření uznání, který je důvodovou zprávou k Návrhu nařízení označen za taxativní.¹⁸¹ Má-li být v členském státě odepřeno uznání rozhodnutí s odkazem na výhradu veřejného pořádku, musí být dle důvodové zprávy k Návrhu nařízení vždy přihlíženo k zájmům dítěte, ochraně jeho práv a respektování reálně vzniklých rodinných vazeb.¹⁸² Výhrada veřejného pořádku má jakožto důvod pro odepření uznání rozhodnutí sloužit jen ve zcela výjimečných případech, s ohledem na individuální okolnosti jednotlivých řízení. Tímto se Návrh nařízení zřejmě pokouší zabránit odepírání uznání rozhodnutí o určení rodičovství osob stejného pohlaví¹⁸³ (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2017 vydaný pod sp. zn. I. ÚS 3226/16-2).¹⁸⁴

Takto široké pojetí uznávání rozhodnutí o určení rodičovství a veřejných listin vydaných v členských státech EU, jak jej představuje Návrh nařízení však může v rámci procesu jeho přijímání představovat problém, a to nejen s ohledem na výše nastíněné uznávání rozhodnutí o založení rodičovství stejnopohlavních párů, nýbrž též v případech, kdy má být členským státem uznáno rodičovství založené skrze náhradní mateřství v cizině. Tato skutečnost by mohla tvořit další sporný bod v procesu přijímání Návrhu nařízení. Státy, u nichž lze předpokládat zamítavý postoj k uznávání takto založeného rodičovství (respektive mateřství) jsou zejména Francie,

---

¹⁷⁸ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Čl. 29 Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁸¹ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁸² Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁸³ Tamtéž.

¹⁸⁴ Nález (ÚS) Ústavní soud – senát ze dne 29.06.2017 sp. zn. I. ÚS 3226/16 - 2.

s ohledem na článek 47 francouzského občanského zákoníku¹⁸⁵ a judikaturu ESLP, a dále například Itálie.¹⁸⁶ Negativní postoj však není vyloučen ani u dalších členských států – zejména u těch, které ve svém právním řádu nepřipouští manželství a rodičovství stejnopohlavních párů – jelikož právě u těchto států lze předpokládat konzervativnější postoj k dané problematice.

Potřeba úpravy otázky uznávání náhradního mateřství v Návrhu nařízení byla výslovně vyzdvížena v rámci jednání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci, konané dne 13. a 14. června 2024.¹⁸⁷ Zde měli dle informací poskytnutých Federací katolických rodinných asociací, FAFCE skeptický postoj k přeshraničnímu uznávání rodičovství založenému surogátním mateřstvím vyjádřit zástupci Švédska, Itálie, Slovenska, Rumunska, Bulharska, Chorvatska, Estonska, Řecka, Finska a Maďarska.¹⁸⁸ Je však otázkou zda lze informace poskytnuté tímto subjektem brát na zřetel, vzhledem k ne zcela objektivnímu pohledu na danou záležitost.

Problematiku uznávání rozhodnutí lze vzhledem k výše uvedenému označit jako politicky velmi citlivou. Nemožnost dosažení konsensu právě v této otázce pak může tvořit jeden z hlavních důvodů pro které nebude Návrh nařízení přijat v původně zamýšlené formě, nýbrž bude zvolena cesta posílené spolupráce (vizte Kapitulu 6 této práce).

4.3.1. Surogátní mateřství v judikatuře ESLP

Jak již bylo zmíněno výše, zamítavý postoj k uznávání náhradním mateřstvím založeného rodičovství lze předpokládat u vícero členských států. U Francie nepřipustnost náhradního mateřství, jako též uznání rozhodnutí o určení rodičovství, jež z náhradního mateřství vzešlo, vychází přímo z právního řádu. Problematika neuznání mateřství založeného na území jiného státu skrze surogátní mateřství francouzskými orgány byla podrobena přezkumu ze strany ESLP pro namítaný rozpor s článkem 8 Úmluvy o právech dítěte, avšak nedošlo k jejímu prolomení. Uznání takto založeného mateřství znemožňuje ustanovení článku 47 francouzského občanského zákoníku, jež označuje zahraniční akty o osobním stavu Francouzů a cizinců za autentické, jsou-li údaje v nich uvedené v souladu s reálným stavem. Jelikož francouzská právní úprava za matku dítěte označuje ženu, jež je porodila, zamýšlená matka se fakticky nemůže nikdy stát matkou skrze uznání cizího právního aktu.

---

¹⁸⁵ FRANCIE. Code Civil. 1804 [cit. 2024-08-07] Dostupné z: Droit.org, <https://codes.droit.org/PDF/Code%20civil.pdf>.

¹⁸⁶ Informace poskytnutá dne 6. 8. 2024 Mgr. Alenou Grüter Vostalovou, působící na MSP.

¹⁸⁷ EVROPSKÁ RADA, RADA EVROPSKÉ UNIE. Rada pro spravedlnost a vnitřní věci (spravedlnost), 14 června 2024. Online. 2024. [cit. 2024-08-06]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/jha/2024/06/14/>.

¹⁸⁸ THE FEDERATION OF CATHOLIC FAMILY ASSOCIATIONS, FAFCE. No consensus to impose surrogacy in Europe, shows Council of EU debate. Online. 2024. [cit. 2024-08-07]. Dostupné z: <https://www.fafce.org/fafce-no-consensus-on-surrogacy-in-europe-shows-council-of-eu/>.

Mennesson proti Francii

V rozsudku ESLP č. 65192/11 ze dne 26. června 2014 ve věci Mennesson proti Francii byl posuzován případ, kdy došlo skrze náhradní mateřství ke vzniku rodičovství stěžovatelů – francouzského páru, kdy biologickým rodičem byl pouze jeden z nich, a to otec. V domovském státě stěžovatelů pak úřady odmítly provést jejich zápis jakožto rodičů do matriky na základě rodného listu vydaného v zahraničí.

ESLP v řízení shledal porušení práva na respektování soukromého života dítěte (resp. dětí – dvojčat), jelikož znemožnění právního uznání vztahu s jeho biologickým rodičem, je v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. Rozporovaná francouzská vnitrostátní právní úprava totiž znemožňovala nejen zápis otcovství stěžovatele do matriky na základě zahraničního rodného listu, ale také jakékoli jiné způsoby vytvoření právního vztahu mezi biologickým otcem a jeho dětmi, jako například uznání otcovství nebo osvojení. ESLP konstatoval překročení prostoru pro uvážení, jenž je státu v této oblasti dán a označil situaci za porušení článku 8 Úmluvy o právech dítěte. Porušení Úmluvy pak dle ESLP neplynulo pouze z odmítnutí zápisu cizího rodného listu do francouzské matriky, nýbrž rovněž ze skutečnosti, že vnitrostátní právo neposkytovalo žádnou jinou cestu k právnímu uznání tohoto vztahu.¹⁸⁹ Stěžovatel tedy mohl být do matriky zapsán jakožto biologický otec dětí.

ESLP se následně ve věci vyjádřil znovu, tentokrát ve vztahu k uznání mateřství zamýšlené matky. Ve svém posudku¹⁹⁰ vydaném na žádost francouzského kasačního soudu, v němž uvedl, že v případě, kdy se dítě narodí v zahraničí náhradní matce s použitím pohlavních buněk zamýšleného otce a dárkyně, a kdy právo na respektování soukromého života dítěte ve smyslu článku 8 Úmluvy vyžaduje, aby vnitrostátní právo umožnilo právní uznání vztahu mezi zamýšleným otcem a dítětem, vyplývá z tohoto výše dovozeného práva rovněž požadavek na uznání právního vztahu mezi dítětem a zamýšlenou matkou.

Dle ESLP však k uznání nemusí nutně dojít zápisem dle zahraničního rodného listu do vnitrostátní matriky, ale připouští i jiné způsoby, jako je např. osvojení dítěte. V projednávané věci je dle ESLP rozhodující, zda odmítnutí zapsat stěžovatelku jakožto matku dítěte do matriky znemožnilo právní uznání jejich vztahu. V souvislosti s tím pak upozorňuje na možnost osvojení dítěte zamýšlenou matkou. Jelikož má osvojení v daném státě stejné právní účinky jako přepis zahraničního rodného listu, přičemž vzhledem k délce řízení o osvojení (cca 4 měsíce) představuje účinný a dostatečně rychlý mechanismus shledal ESLP, že namítaným zásahem

---

¹⁸⁹ Rozsudek (Eu) Evropský soud pro lidská práva, ve věci Mennesson proti Francii ze dne 26. 6. 2014, č. 65192/11.

¹⁹⁰ Poradní stanovisko velkého senátu (Eu) Evropský soud pro lidská práva, vyžádané kasačním soudem Francie žádostí č. P16-2018-001, posudek ze dne 10. 4. 2019.

žalovaný stát nevykročil z prostoru pro uvážení, který je mu svěřen a nedošlo tudíž k porušení článku 8 Úmluvy.

Skutkově obdobný je pak případ Labassee proti Francii.¹⁹¹ Závěry učiněné ESLP v těchto řízeních pak ovlivnily i další řízení o uznání rodičovství založeného skrze náhradní mateřství. Jedná se například o případ D proti Francii¹⁹² v němž došlo k odmítnutí uznání rodného listu dítěte narozeného náhradní matce na Ukrajině, respektive k odmítnutí uznání stěžovatelky, coby matky takto narozeného dítěte. Stalo se tak i přes to, že stěžovatelka byla (na rozdíl od okolností případu Mennesson proti Francii) biologickou matkou dítěte. S odkazem na výše dovozené závěry však ESLP neshledal rozpor s článkem 8 Úmluvy, jelikož stěžovatelka mohla, s ohledem na výše dovozené závěry docílit založení rodičovství osvojením dítěte, coby dítěte svého manžela.

Paradisso a Campanelli proti Itálii

Další z významných rozhodnutí týkajících se problematiky uznávání rodičovství založeného v jiném státě je rozsudek velkého senátu ESLP ve věci Paradiso a Campanelli proti Itálii ze dne 24. 1. 2017.¹⁹³ Stěžovatelé, občané Itálie (kde není náhradní mateřství povoleno), využili ruské společnosti ke zprostředkování náhradního mateřství, kdy biologickým otcem takto narozeného dítěte měl být právě stěžovatel.

Takto narozenému dítěti pak byl vystaven na území Ruské federace rodný list, v němž byli jakožto rodiče uvedeni stěžovatelé. Na straně společnosti však pravděpodobně došlo k pochybení, přičemž pro vytvoření embrya nedošlo k použití pohlavních buněk stěžovatele. Údaje uvedené s rodném listu dítěte tudíž neodpovídaly skutečnému stavu. Italské úřady byly o tomto nesouladu zpraveny, v následku čehož byli stěžovatelé obviněni z falšování dokumentů o osobním stavu dítěte a jeho následném převozu do země v rozporu se zákonem. Při provedených testech DNA se skutečně potvrdilo, že ani jeden ze stěžovatelů není biologickým rodičem dítěte. Dítě bylo stěžovatelům odebráno a následně došlo k jeho osvojení novými rodiči.

ESLP se ve svém rozhodnutí zabýval souladem postupu italských orgánů – tedy odebráním dítěte, jež bylo počato v rozporu s vnitrostátním právem státu. Dospěl k závěru, že nedošlo k porušení práva stěžovatelů na respektování soukromého a rodinného života a postup tudíž není v rozporu s článkem 8 Úmluvy. Tento závěr soud odůvodnil absencí pokrevního pouta mezi stěžovateli, jakož i krátkou dobou trvání vztahu mezi stěžovateli a dítětem.

---

¹⁹¹ Rozsudek (Eu) Evropský soud pro lidská práva, ve věci Labassee proti Francii ze dne 26. 6. 2014, č. 65941/11.

¹⁹² Rozsudek (Eu) Evropský soud pro lidská práva, ve věci D proti Francii ze dne 16. 7. 2020 sp. zn. 11288/18.

¹⁹³ Rozsudek (Eu) Evropský soud pro lidská práva, ve věci Paradiso a Campanelli proti Itálii ze dne 24. 1. 2017, sp.zn. 25358/12.

Soud ve svém rozhodnutí uznal, že odebráním dítěte došlo k zásahu do soukromého života stěžovatelů. Avšak podotkl, že protiváhou tohoto soukromého zájmu stěžovatelů byl v řízení veřejný zájem nelegalizovat situace vzniklé v rozporu s platným vnitrostátním právem, tento veřejný zájem pak v řízení převážil. V předmětné věci pak soud uzavřel, že dítěti nebyla postupem italských orgánů způsobena nenapravitelná újma.

5. Evropské osvědčení o rodičovství

Kromě zavedení jednotných unijních pravidel týkajících se řízení o určení rodičovství přichází Návrh nařízení se zcela novým institutem Evropského osvědčení o rodičovství, které by mělo vést ke zjednodušení uznávání rodičovství na poli Evropské unie. Toto zjednodušení by spočívalo zejména v unifikaci formy i obsahu veřejné listiny, kterou se rodičovství osvědčuje.¹⁹⁴ Návrh nařízení ve své příloze č. V představuje podobu stejnopisu, na němž by mělo být Evropské osvědčení o rodičovství vydáváno napříč celou Evropskou unií. V příloze č. IV pak zakotvuje formulář pro podání žádosti o toto osvědčení, jež by měl mít stejnou podobu pro všechny členské státy EU.¹⁹⁵ Další výhodou Evropského osvědčení o rodičovství by pak měla být skutečnost, že formulář pro jeho vydání by měl být k dispozici ve všech úředních jazycích, což by znamenalo snížení potřeby překladů.¹⁹⁶

Vydávání Evropského osvědčení o rodičovství by však mělo mít ryze fakultativní povahu, k jeho vydání by mělo docházet pouze na žádost účastníků a účastníkům by neměla vzniknout povinnost jej použít. Účastníci řízení by tedy měli i nadále možnost rodičovství dokládat vnitrostátními dokumenty, které vydaly příslušné orgány členského státu původního řízení.¹⁹⁷

Výhodou užití Evropského osvědčení o rodičovství by měla být právě jeho výše předestřená uniformita v rámci všech členských států Unie. Požadavky jednotlivých členských států na náležitosti vnitrostátních dokumentů, jež rodičovství osvědčují, se totiž mohou lišit a to jak v postupu pro jejich vydávání a formátu v jakém jsou členskými státy vystavovány, tak i v samotném obsahu listiny. Naopak Evropské osvědčení o rodičovství by mělo být vydáváno v rámci EU stejným způsobem a působit stejnými účinky. Mimo jiné by pak na základě vydaného osvědčení mohly být přímo zapsány údaje do příslušného registru v daném členském státě.¹⁹⁸

Evropské osvědčení o rodičovství coby veřejná listina prokazující existující statusový poměr s účinky ve všech členských státech Unie není v rámci práva EU úplnou novinkou. Nařízení o dědictví zavedlo již v roce 2012 institut Evropského dědického osvědčení, kterým se na Unijní úrovni prokazuje postavení v dědickém řízení, a dokonce slouží jako podklad pro zápis nabytých

---

¹⁹⁴ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁹⁵ Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁹⁶ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁹⁷ Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

¹⁹⁸ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

práv do veřejných rejstříků členských států.¹⁹⁹ Úprava jednotlivých osvědčení je pak poměrně obdobná. Na rozdíl od Evropského osvědčení o dědictví, které se vydává zpravidla na 6 měsíců,²⁰⁰ by však Evropské osvědčení o rodičovství mělo být vydáváno na dobu neurčitou, což důvodová zpráva k Návrhu nařízení zdůvodňuje stálou povahou rodičovství.²⁰¹

---

¹⁹⁹ PRÁVNÍ PROSTOR. Evropské dědické osvědčení. Online. 2016. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/evropske-dedicke-osvedceni>.

²⁰⁰ BULLETIN ADVOKACIE. Nová právní úprava v dědických věcech s mezinárodním prvkem. Online. 2016. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nova-pravni-uprava-v-dedickych-vecech-s-mezinarodnim-prvkem>.

²⁰¹ Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS).

6. Přijímání Návrhu nařízení

Jak je uvedeno v Úvodu této práce, cílem Návrhu nařízení je zajištění uznání rodičovství určeného v jednom členském státě i zbylými členskými státy EU, a to za současné ochrany základních práv a svobod a zamezení diskriminace ve vztahu k dítěti. Tato potřeba se nejsilněji projevuje u uznávání rodičovství stejnopohlavních párů nebo v případech surogátního mateřství. Jednotlivé vnitrostátní úpravy se k takto založenému rodičovství totiž staví různě, a ač Návrh nařízení nijak nesměruje k zásahu do jednotlivých vnitrostátních úprav, má za cíl alespoň uznání takto založeného rodičovství v rámci celé EU, tak aby byl vždy hájen nejlepší zájem dítěte.²⁰²

Ačkoliv EU nemůže přímo zasahovat do vnitrostátní úpravy ve věcech rodinných, je podle článku 81 odst. 3 SFEU nadána pravomocí rozhodovat v rodinně-právních záležitostech s mezinárodním prvkem, aniž by přitom zasahovala do samotných národních hmotněprávních úprav. Jelikož smyslem Návrhu nařízení je uznání rodičovství, jež bylo určeno v jiném členském státě především pro zajištění práv vyplývajících z rodičovství podle vnitrostátního práva státu, v němž bylo rodičovství určeno, je článek 81 odst. 3 rozumným právním základem pro přijetí Návrhu nařízení.

Aby mohlo být Nařízení v režimu čl. 81 odst. 3 přijato, musí s ním vyslovit jednomyslný souhlas parlamenty všech členských států EU.²⁰³ Zejména Maďarsko se však k návrhu staví zamítavě a přijetí nástroje, jenž by zajišťoval povinné uznávání rodičovství, určeného v jiném členském státě označuje za závažné zneužití pravomocí EU a ohrožení tradičního evropského, křesťanského modelu rodiny.²⁰⁴ Skeptický postoj k Návrhu nařízení vyjádřilo také Polsko²⁰⁵ a ani ze strany českého parlamentu nebyl souhlas jednoznačný. Ačkoliv senátní výbor pro sociální politiku Návrh nařízení dne 21. 3. 2023 podpořil,²⁰⁶ souhlasu předcházelo negativní stanovisko senátního Podvýboru pro rodinu, podle kterého je Návrh nařízení v rozporu s principem subsidiarity a proporcionality a zasahuje do výlučných pravomocí členských států EU.²⁰⁷

Jak již bylo zmíněno výše, nejvíce kontroverzí budí v rámci procesu přijímání jednotné úpravy problematika uznávání rozhodnutí o založení rodičovství stejnopohlavních párů a

---

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Čl. 81 SFEU.

²⁰⁴ HUNGARY TODAY. Fidesz Rejects the European Certificate of Parenthood. Online. 2023. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://hungarytoday.hu/fidesz-rejects-the-european-certificate-of-parenthood/>.

²⁰⁵ THE BRUSSELS TIMES. Some EU member states continue to oppose a European Certificate of Parenthood. Online. 2024. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://www.brusselstimes.com/1051823/some-eu-member-states-continue-to-oppose-a-european-certificate-of-parenthood>.

²⁰⁶ ADVOKÁTNÍ DENÍK. Uznávání rodičovských práv bez ohledu na typ rodiny podpořil senátní výbor. Online. 2023. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/03/22/uznavani-rodicovskych-prav-bez-ohledu-na-typ-rodiny-podporil-senatni-vybor/>.

²⁰⁷ SENÁT PČR. Senátní Podvýbor pro rodinu jednal návrh EU o přeshraničním uznávání rodičovství. Online. 2023. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: https://www.senat.cz/zpravodajstvi/zprava.php?ke_dni=16.1.1997&O=1&id=3532.

uznávání rodičovství založeného skrze institut náhradního mateřství. O potřebě bližší úpravy otázky náhradního mateřství v Návrhu nařízení bylo hovořeno i v rámci nedávného jednání Rady pro spravedlnost a vnitřní věci, konané dne 13. a 14. června 2024.²⁰⁸ Přičemž právě otázka zakotvení uznávání takto založeného rodičovství se jeví jako jeden z důvodů, proč se v současné době nemusí jeho jednomyslné přijetí ze strany všech členských států jevit zcela reálným.²⁰⁹

Jako řešení možné patové situace při přijímání Návrhu nařízení připadá v úvahu přijetí jeho obsahu v rámci posílené spolupráce ve smyslu čl. 20 SEU a hlavy III SFEU, k níž má dle článku 20 odst. 2 SEU Rada přistoupit jako ultima ratio v případě, kdy je zřejmé, že nebude možné dosáhnout záměru právního aktu skrze konsensus na celounijní úrovni.²¹⁰ V rámci rodinného práva by se nejednalo o první unijní právní akt, který by byl v režimu posílené spolupráce přijat.²¹¹ Dalšími oblastmi, které byly takto upraveny, jsou na příklad *Příslušnost, rozhodné právo a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství*²¹² a *Příslušnost, rozhodné právo a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství*.²¹³

Podmínkou pro posílenou spolupráci ve smyslu primárního práva EU je skutečnost, že předmět právního aktu nespadá do oblasti výlučných pravomocí EU. Dále musí být splněny podmínky čl. 20 SEU, konkrétně soulad s unijním právem, podpora cílů EU, ochrana jejich zájmů a posilování evropské integrace.²¹⁴ Rada EU posílenou spolupráci schválí, vyjádří-li minimálně devět členských států vůli být její součástí. Na hlasování Rady EU se pak podílí pouze tyto zúčastněné členské státy a jen tyto státy jsou následně vázány akty přijatými v rámci posílené spolupráce.²¹⁵ Předpisy přijaté v rámci posílené spolupráce se nepovažují za součást *Acquis* Evropské unie.²¹⁶ Kandidátské státy, které usilují o vstup do EU, tudíž nemusí tyto právní akty přijmout jakožto podmínku vstupu do EU.²¹⁷

---

²⁰⁸ EVROPSKÁ RADA, RADA EVROPSKÉ UNIE. Rada pro spravedlnost a vnitřní věci (spravedlnost), 14 června 2024. Online. 2024. [cit. 2024-08-06]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/meetings/jha/2024/06/14/>.

²⁰⁹ Informace poskytnutá dne 6. 8. 2024 Mgr. Alenou Grüter Vostalovou, působící na MSP.

²¹⁰ Čl. 20 SEU.

²¹¹ RAKIC, Stefan a CHOI, Jiyu. Parent in One Member State, Parent in All Member States: The Good, the Bad and the Ugly. *European Papers*. Vol. 2023, no. 8, s. 1572 – 1573.

²¹² NAŘÍZENÍ RADY (EU) 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství.

²¹³ NAŘÍZENÍ RADY (EU) 2016/1104 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství.

²¹⁴ KORÍNEK, Štěpán. (Ne)výhody posílené spolupráce jako formy pro zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce. *Právník*. Roč. 2020, č. 4. s. 361-362

²¹⁵ Čl. 20 SEU.

²¹⁶ Čl. 20 SEU.

²¹⁷ EUR-LEX. *Acquis*. Online. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/acquis.html>.

Závěr

Institut určování rodičovství s mezinárodním prvkem představuje vzhledem k rostoucí globalizaci a mobilitě obyvatel významné a stále aktuálnější téma. Předmětem této diplomové práce je komplexní popis právní úpravy tohoto institutu, a to jak ve smyslu současné právní úpravy, obsažené v ZMPS a dvoustranných mezinárodních smlouvách, jimiž je ČR vázána, tak rovněž ve smyslu navrhované unijní úpravy, jež si klade za cíl sjednocení postupů v rámci řízení o určení a uznání rodičovství napříč celou EU.

Těžištěm diplomové práce je rozbor institutů mezinárodní pravomoci, rozhodného práva a uznávání rozhodnutí. Autorka se v textu zabývá nedostatky co do užití terminologie, jež se v rámci úpravy téhož institutu mezi jednotlivými právními akty často rozchází. Autorka pak v textu práce navrhuje možný způsob jednotného výkladu tak, aby byla zajištěna co největší právní jistota účastníků řízení. Dále též poukazuje na mezery v právní úpravě dané zejména zastaralostí textu předmětných právních aktů. Autorka zde navrhuje možná interpretační řešení těchto nedostatků, přičemž své závěry podporuje aktuální judikaturou. Jedná se například o skutečnost, že část bilaterálních smluv ve svém textu výslovně hovoří pouze o problematice určování otcovství, autorka se tudíž vypořádává s otázkou, zda lze takovouto právní úpravu aplikovat i v řízeních o určení mateřství. Skrze analogii, podpořenou argumentací Nejvyššího soudu pak dovozuje závěr že ano.

Ve vztahu k Návrhu nařízení vyzdvihuje jeho možné přínosy pro rozhodovací praxi, jakož i potenciál zjednodušit a zpřehlednit problematiku určování a uznávání rodičovství s přeshraničním prvkem. Autorka však zároveň poukazuje na možná sporná místa, na nichž nepanuje napříč členskými státy jednomyslná shoda. Jedná se zejména o problematiku uznávání rozhodnutí a veřejných listin, k níž se řada členských států staví poměrně opatrně. Hlavním důvodem je pravděpodobně skutečnost, že by tato úprava znamenala uznávání rodičovství stejnopohlavních páru a rodičovství založeného náhradním mateřstvím, a to i přes to, že vnitrostátní právní řády řady členských států tyto instituty nepřipouští. Ve vztahu k uznávání rodičovství, jež bylo založeno náhradním mateřstvím v jiném státě autorka uvádí hned několik rozhodnutí ESLP, v nichž se soud zabýval souladem rozhodnutí o neuznání takto založeného mateřství s Úmluvou o právech dítěte. ESLP v těchto řízeních neshledal, že by odepřením uznání mateřství ženy, jež dítě neprodila došlo k porušení Úmluvy o právech dítěte, a odkázal na skutečnost, že k založení mateřství může být užito institutu osvojení, jehož právní účinky jsou totožné.

Jelikož se vzhledem k výhradám členských států k textu Návrhu nařízení jeví realisticky stav, kdy nebude možné dojít k jednomyslnému souhlasu s jeho obsahem, prezentuje autorka

možnou alternativu co do formy, v níž by měla být úprava přijata. K přijetí navrhovaných pravidel by pak mohlo dojít v režimu posílené spolupráce ve smyslu čl. 20 SEU a hlavy III SFEU.

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
ČSSR	Československá socialistická republika
Důvodová zpráva k návrhu nařízení	Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402
EGBGB	Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche - Úvodní zákon k německému občanskému zákoníku
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
KLDR	Korejská lidově demokratická republika
LZPS	Listina základních práv a svobod
MSP	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
Nařízení Brusel I bis	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
Nařízení Brusel II a	Nařízení (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti
Nařízení Brusel II ter	Nařízení (EU) 2019/1111 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí
Nařízení o dědictví	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení
Nařízení o výživném	Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností
Návrh nařízení	Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
SEU	Smlouva o evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování evropské unie
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SZ	Státní zastupitelství
Úmluva	Úmluva o právech dítěte
ÚS	Ústavní soud
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Seznam použitých zdrojů

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

Bradáčová, L. a kol. Zákon o státním zastupitelství. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, 681 s,

Bříza, P., Břicháček, T., Fišerová, Z., Horák, P., Ptáček, L., Svoboda, J.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 767 s. ISBN 978-80-7400-528-2,

DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a ZUKLÍNOVÁ, Michaela. Občanské právo hmotné. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 9788074789373,

JIRSA, J., DERÉOVÁ, A., DOLEŽAL, M., HAVLÍČEK, K., CHARVÁT, P., JANEK, K., KORBEL, F., KOVÁŘOVÁ, D., LICHOVNÍK, T., MÁDR, J., MOTTL, T., NOVOTNÁ, A., PETR, B., PRUDÍKOVÁ, D., SEDLÁK, V., TRÁVNÍKOVÁ, B., TREBATICKÝ, P., VANČUROVÁ, K., VOJTEK, P. Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X,

KOŘÍNEK, Štěpán. (Ne)výhody posílené spolupráce jako formy pro zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce. Právník. Roč. 2020, č. 4,

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠÁKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka. Rodinné právo. 3. vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-877-1,

KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. Mezinárodní právo soukromé. 9. vydání. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 9788073808891,

PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-504-6,

Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023,

PFEIFFER, Magdalena. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Teoretik. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7,

RAKIC, Stefan a CHOI, Jiyu. Parent in One Member State, Parent in All Member States: The Good, the Bad and the Ugly. European Papers. Vol. 2023, no. 8. s. 1572 – 1573,

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; ZAVADILOVÁ, Marta; PAUKNEROVÁ, Monika a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO91_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X,

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza a VALDHANS, Jiří. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-123-3,

SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

ADVOKÁTNÍ DENÍK. Uznávání rodičovských práv bez ohledu na typ rodiny podpořil senátní výbor. Online. 2023. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/03/22/uznavani-rodicovskych-prav-bez-ohledu-na-typ-rodiny-podporil-senatni-vybor/>,

BULLETIN ADVOKACIE. Nová právní úprava v dědických věcech s mezinárodním prvkem. Online. 2016. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nova-pravni-uprava-v-dedickych-vecech-s-mezinarodnim-prvkem>,

EUROPEAN COMMISSION. Recognition of parenthood between Member States. Online. [cit. 2024-05-16]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/civil-justice/family-law/recognition-parenthood-between-member-states_en?prefLang=cs,

GOV.CZ. Popření mateřství. Online. [cit. 2024-05-16]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/informace/popreni-materstvi-INF-72>,

Mezinárodní surrogace a její dopady (nejen) v době pandemie. Online. Právní prostor. Roč. 2022. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/mezinarodni-surrogace-jeji-dopady-nejen-v-dobe-pandemie#note-27>,

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. Přehled hlavních dvoustranných smluv o mezinárodní právní pomoci v oblasti trestní a civilní a dokumentů souvisejících. Online. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>,

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Dvoustranné smlouvy. Online. [cit. 2024-06-03]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>,

Morávková, MORÁVKOVÁ, Jitka. K návrhu nařízení Evropské komise o příslušnosti, použitelném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin v oblasti rodičovství a vytvoření Evropského certifikátu rodičovství. Online. Rodinné listy (Wolters Kluwer). Roč. 2023. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/320323/1/2>,

NEJVYŠŠÍ SOUD. Uznávání cizích rozhodnutí v České republice. Online. 2018. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~Uznavanicizichrozhodnuti,

PORTÁL EVROPSKÉ E-JUSTICE. Právo kterého státu se použije? Lucembursko. Online. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/340/CS/which_country_s_law_applies?LUXEMBOURG&member=1,

PORTÁL EVROPSKÉ E-JUSTICE. Právo kterého státu se použije? Rakousko. Online. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/340/CS/which_country_s_law_applies?AUSTRIA&member=1,

PORTÁL EVROPSKÉ E-JUSTICE. Právo kterého státu se použije? Řecko. Online. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/340/CS/which_country_s_law_applies?GREECE&member=1,

PRÁVNÍ PROSTOR. Evropské dědické osvědčení. Online. 2016. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/evropske-dedicke-osvedceni>,

SENÁT PČR. Senátní Podvýbor pro rodinu projednal návrh EU o přeshraničním uznávání rodičovství. Online. 2023. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: https://www.senat.cz/zpravodajstvi/zprava.php?ke_dni=16.1.1997&O=1&id=3532,

THE FEDERATION OF CATHOLIC FAMILY ASSOCIATIONS, FAFCE. No consensus to impose surrogacy in Europe, shows Council of EU debate. Online. 2024. [cit. 2024-08-07]. Dostupné z: <https://www.fafce.org/fafce-no-consensus-on-surrogacy-in-europe-shows-council-of-eu/>.

3. Seznam použitých právních předpisů

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche. Online. 1997. Spolková republika Německo, 1997. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: Bundesministerium der Justiz, <https://www.gesetze-im-internet.de/bgbeg/BJNR006049896.html#BJNR006049896BJNG032901360>,

FRANCIE. Code Civil. 1804 [cit. 2024-08-07]
Dostupné z: Droit.org, <https://codes.droit.org/PDF/Code%20civil.pdf>,

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení,

Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností,

NAŘÍZENÍ RADY (EU) 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství,

NAŘÍZENÍ RADY (EU) 2016/1104 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství,

Nařízení Rady (EU) 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí,

Návrh nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS),

Rahvusvahelise eraõiguse seadus. Online. 2002. Estonsko, 2002. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: Riigi Teataja, <https://www.riigiteataja.ee/akt/126062017031?leiaKehtiv>,

Sdělení č. 1/1996 Sb., o sjednání Smlouvy o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem,

Sdělení č. 123/2002 Sb.m.s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech,

Sdělení č. 133/2003 Sb.m.s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech,

Sdělení č. 292/1999 Sb., o Vídeňské úmluvě o sukcesi států ve vztahu ke smlouvám,

Sdělení č. 63/1990 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů v občanských, rodinných a trestních věcech,

Smlouva o evropské unii,

Smlouva o fungování evropské unie,

Úmluva o právech dítěte,

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky,

USTAWA z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe. Online. 2011. Polsko, 2011. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: Kancelaria Sejmu, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20110800432/T/D20110432L.pdf>,

Vyhláška č. 106/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech,

Vyhláška č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávie o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních,

Vyhláška č. 3/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů v občanských, rodinných a trestních věcech,

Vyhláška č. 42/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních,

Vyhláška č. 80/1981 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních,

Vyhláška č. 83/1985 Sb., o Smlouvě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních,

Vyhláška č. 9/1963 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o vzájemném právním styku ve věcech občanskoprávních, o listinách a o právních informacích se Závěrečným protokolem,

Vyhláška č. 93/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních,

Vyhláška č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních,

Vyhláška č. 98/1984 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních,

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky),

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních,

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích,

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů,

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém,

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,

Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku. Online. 1999. Slovinská republika, 1999. [cit. 2024-05-22]. Dostupné z: Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije, <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO1258>.

4. Seznam použité judikatury

Nález (ÚS) Ústavní soud – plénium ze dne 15.12.2020 sp. zn. Pl. ÚS 6/20–1,

Nález (ÚS) Ústavní soud – senát ze dne 29.06.2017 sp. zn. I. ÚS 3226/16–2,

Poradní stanovisko velkého senátu (Eu) Evropský soud pro lidská práva, vyžádané kasačním soudem Francie žádostí č. P16-2018-001, posudek ze dne 10. 4. 2019,

Rozsudek (Eu) Evropský soud pro lidská práva, ve věci Mennesson proti Francii ze dne 26. 6. 2014, č. 65192/11,

Rozsudek (Eu) Evropský soud pro lidská práva, ve věci Labassee proti Francii ze dne 26. 6. 2014, č. 65941/11,

Rozsudek (Eu) Evropský soud pro lidská práva, ve věci Paradiso a Campanelli proti Itálii ze dne 24. 1. 2017, sp.zn. 25358/12,

Rozsudek (Eu) Evropský soud pro lidská práva, ve věci D proti Francii ze dne 16.7.2020 sp. zn. 11288/18,

Rozsudek (NS) Nejvyšší soud ze dne 18.07.2016 sp. zn. 28 Ncu 187/2015,

Rozsudek (NS) Nejvyšší soud ze dne 18.07.2016 sp. zn. 28 Ncu 251/2014-13,

Rozsudek (NS) Nejvyšší soud ze dne 14. 1. 2021 sp. zn. 24 Cdo 3200/2020,

Rozsudek (NS) Nejvyšší soud ze dne 3. 5. 2021 sp. zn. 24 Cdo 325/2021,

Rozsudek (Rc) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 18.10.2022 sp. zn. 20 Ncu 121/2022,

Rozsudek (SJS) Nejvyšší správní soud – senát (ostatní) ze dne 13.01.2017 sp. zn. 2 As 207/2016–46,

Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964. Věc 6-64.: Flaminio Costa proti E.N.E.L. 1964,

Stanovisko (Rc) Nejvyšší soud ČR – kolegium ze dne 27.08.1987 sp. zn. Cpjf 27/86,

Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 02.06.2005 sp. zn. 30 Cdo 444/2004,

Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 22.08.2018 sp. zn. 30 Cdo 5552/2017,

Usnesení (Rc) Nejvyšší soud ČR – senát ze dne 27.09.2011 sp. zn. 30 Cdo 2244/2011,

Usnesení (ÚS) Ústavní soud – senát ze dne 20.12.2011 sp. zn. I. ÚS 2503/11–1.

5. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k návrhu nařízení Rady o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání rozhodnutí a přijímání veřejných listin ve věcech rodičovství a o vytvoření evropského osvědčení o rodičovství č. 2022/0402 (CNS),

EUR-LEX. Acquis. Online. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/CS/legal-content/glossary/acquis.html>,

HUNGARY TODAY. Fidesz Rejects the European Certificate of Parenthood. Online. 2023. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://hungarytoday.hu/fidesz-rejects-the-european-certificate-of-parenthood/>,

Informace poskytnuté dne 6. 8. 2024 Mgr. Alenou Grüter Vostalovou, působící na MSP,

OXFORD UNIVERSITY PRESS. Jus sanguinis. Online. Oxford Reference. [cit. 2024-05-21]. Dostupné z: <https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100027515>,

OXFORD UNIVERSITY PRESS. Jus soli. Online. Oxford Reference. [cit. 2024-05-21]. Dostupné z: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100027529>,

THE BRUSSELS TIMES. Some EU member states continue to oppose a European Certificate of Parenthood. Online. 2024. [cit. 2024-05-28]. Dostupné z: <https://www.brusselstimes.com/1051823/some-eu-member-states-continue-to-oppose-a-european-certificate-of-parenthood>,

Příloha č. 1 - Přehled bilaterálních smluv

Smluvní strana	Předpis	Určování	Pravomoc – jurisdikční kritérium	Rozhodné právo	Uznávání rozhodnutí
Albánie	Vyhláška č. 97/1960 Sb., o Smlouvě mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.	Otcovství	Státní příslušnost dítěte, kterou dítě získalo narozením (lex patriae). Mají-li navrhovatel i odpůrce bydliště na území jedné ze smluvních stran pak společné bydliště, respektive obvyklý pobyt (lex domicilii).	Státní příslušnost dítěte v době jeho narození.	Ano
Bulharsko	Vyhláška č. 3/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů v občanských, rodinných a trestních věcech.	Rodičovství (uvedeno výslovně otcovství i mateřství)	Kde dítě žije – obvyklý pobyt dítěte (lex domicilii).	Státní příslušnost dítěte v době jeho narození.	Ne
Socialistická federativní republika	Vyhláška č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou	Rodičovství	Státní příslušnost dítěte (lex patriae) i kde dítě žije – obvyklý pobyt (lex domicilii).	Státní příslušnost dítěte v době jeho narození.	Ne

Jugoslávie 218	socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávie o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.				
SSSR ²¹⁹	Vyhláška č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.	Otcovství	Bydliště, respektive obvyklý pobyt dítěte (lex domicilii).	Místo narození dítěte.	Ano

²¹⁸ Závazky z mezinárodní smlouvy uzavřené s bývalou Socialistickou federativní republikou Jugoslávie (Vyhláška č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávie o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních) přešly na všech 7 jejích nástupnických státech – Bosna a Hercegovina, Černá hora, Chorvatsko, Kosovo, Republika Severní Makedonie, Slovinsko a Srbsko.

²¹⁹ Při rozpadu SSSR převzalo mezinárodní smlouvu o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních uzavřenou mezi ČSSR a SSSR (Vyhláška č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních) celkem pět států – Bělorusko, Gruzie, Kyrgizstán, Moldávie a Rusko.

KLDR	Vyhláška č. 93/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.	Otcovství	Státní příslušnost dítěte (lex patriae). Má-li dítě v momentě zahájení řízení občanství obou smluvních stran, je v řízení dána pravomoc soudu toho státu, v němž se dítě narodilo. ²²⁰	Státní příslušnost dítěte. Je-li dítě bipolitou pak místo narození dítěte.	Ne
Kubánská republika	Vyhláška č. 80/1981 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.	Otcovství	Státní příslušnost dítěte (lex patriae), dále též trvalé bydliště nebo místo pobytu – obvyklý pobyt (lex domicilii).	Státní příslušnost dítěte v době jeho narození.	Ne

²²⁰ Nauka mezinárodního práva soukromého nemá pro obsažené jurisdikční kritérium označení – nejbliže mu jsou však ta, založená na místě, kde došlo k uskutečnění právně relevantní skutečnosti jako např.: lex loci conclusionis contractus – právní řád místa uzavření smlouvy, lex loci delicti – právní řád místa deliktu, lex loci damni infecti – právní řád místa vzniku škody a podobně.

Maďarsko	Sdělení č. 63/1990 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů v občanských, rodinných a trestních věcech.	Otcovství	Sporné, zda lze obsažená jurisdikční kritéria vztáhnout na řízení o určení otcovství (rodičovství). ²²¹ <i>Bydliště, respektive, obvyklý pobyt dítěte (lex domicilii).</i> <i>Sídlo soudu, u něhož bylo vedeno řízení o rozvodu manželství (lex fori).</i>	Místo narození dítěte.	Ano
Mongolsko	Vyhláška č. 106/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.	Otcovství	Státní příslušnost dítěte (lex patriae). Mají-li navrhovatel a odpůrce bydliště na území jedné smluvní strany pak společné bydliště, respektive obvyklý pobyt (lex domicilii).	Státní příslušnost dítěte v době jeho narození.	Ano
Polsko	Vyhláška č. 42/1989 Sb., o	Rodičovství	Pravomoc soudů obou smluvních	Státní příslušnost	Ano

²²¹ Jurisdikční kritéria jsou ve smlouvě stanovena souhrnně pro právní vztahy mezi rodiči a dětmi. Je však sporné, zda pod tento pojem lze určování otcovství (resp. rodičovství) podřadit, jelikož v řízení se rodičovský vztah teprve zakládá a vzniká až meritorním rozhodnutím, jež má konstitutivní povahu. Přikláním se tudíž k výkladu, že stanovená jurisdikční kritéria (pro úplnost uvedena v tabulce kurzívou) by v řízení užita být neměla. Sudiště by pak v řízeních, jež mají přeshraniční vztah k Maďarsku mělo být určeno dle pravidel stanovených v § 53 ZMPS.

	Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních.		stran.	matky v době narození dítěte. Není-li státní příslušnost známa pak místo narození dítěte.	
Rumunsko	Sdělení č. 1/1996 Sb., o sjednání Smlouvy o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem.	Otcovství	Státní příslušnost dítěte (lex patriae). Mají-li navrhovatel a odpůrce bydliště na území jedné smluvní strany, pak rovněž společné bydliště, respektive obvyklý pobyt (lex domicilii).	Státní příslušnost dítěte. Má-li dítě bydliště na území druhé smluvní strany, odlišné od té, jejímž je státním příslušníkem, dále možnost aplikace práva tohoto státu, je-li to v zájmu dítěte – obvyklý pobyt dítěte.	Ne
Ukrajina	Sdělení č. 123/2002 Sb.m.s., o	Otcovství	Bydliště, respektive obvyklý pobyt	Státní příslušnost	Ano

	sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech.		dítěte (lex domicilii).	dítěte v době jeho narození, není-li občanství dítěte známo pak obvyklý pobyt dítěte.	
Uzbekistán	Sdělení č. 133/2003 Sb.m.s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech.	Rodičovství	Dle místa, kde se dítě zdržuje – obvyklý pobyt dítěte (lex domicilii).	Státní příslušnost dítěte v době jeho narození, není-li občanství dítěte známo pak obvyklý pobyt dítěte.	Ne
Vietnam	Vyhláška č. 98/1984 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.	Otcovství	Státní příslušnost dítěte (lex patriae) a zároveň bydliště, respektive obvyklý pobyt dítěte (lex domicilii).	Státní příslušnost dítěte v době jeho narození.	Ne

Určování rodičovství s mezinárodním prvkem

Abstrakt

Cílem diplomové práce je podrobný popis institutu určování rodičovství s mezinárodním prvkem, a to jak ve smyslu současné právní úpravy, tak z pohledu Návrhu nařízení o rodičovství, coby připravovaného unijního právního aktu, jenž by v případě přijetí sjednotil pravidla pro určování a uznávání rodičovství v rámci celé Evropské unie.

Diplomová práce se zabývá pravidly pro založení pravomoci, určení rozhodného práva a uznávání rozhodnutí, a to v pořadí v jakém je upravuje ZMPS. Pro každý z těchto institutů dále vytváří přehled pravidel obsažených v jednotlivých mezinárodních smlouvách, které úpravu pravidel stanovených v ZMPS modifikují. Ve vztahu k jednotlivým institutům se dále věnuje navrhované unijní úpravě. Práce se zabývá výkladem obsažené terminologie, přičemž navrhuje unifikovaný způsob její interpretace, jelikož se napříč jednotlivými předmětnými právními akty rozchází. Ve vztahu k jednotlivým institutům dále rovněž uvádí relevantní judikaturu.

V souvislosti s Návrhem nařízení o rodičovství pak poskytuje popis navržených pravidel a vyzdvihuje možný přínos připravované úpravy. Zároveň však předestírá možné nedostatky a sporné oblasti obsažené v Návrhu nařízení, které mohou potenciálně znesnadnit proces jeho přijímání.

Klíčová slova: [určování rodičovství, mezinárodní právo soukromé, nařízení o rodičovství]

Parenthood determination with an international element

Abstract

The aim of the thesis is a detailed description of the concept of parenthood determination with an international element, both in the sense of the current legislation and from the perspective of the Proposal for a Regulation on parenthood, as a forthcoming EU legal act, which, if adopted, would unify the rules for the determination and recognition of parenthood throughout the European Union.

The thesis focuses on the rules for the establishment of jurisdiction, the determination of applicable law and the recognition of decisions, in the order in which they are regulated by the Private International Law Act. For each of these concepts, it also provides an overview of the rules contained in the various international treaties that modify rules set by the Private International Law Act. In relation to each of these institutes, it also discusses the proposed EU regulation. The thesis discusses the interpretation of the used terminology, proposing a unified way of interpreting it, as it differs across the various legal documents in question. It also lists the relevant case-law in relation to the individual concepts.

In the context of the Proposal for a Regulation on parenthood, it then provides a description of the proposed rules and highlights the potential benefits of the forthcoming regulation. However, at the same time, it outlines possible shortcomings and areas of contention in the Proposal for a Regulation which could potentially hinder its adoption process.

Key words: [parenthood determination, private international law, regulation on parenthood]